

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 07 20
SWD(2021) 727 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Slovakijoje

pridedamas prie

**KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Teisinės valstybės principo taikymo padėtis Europos Sąjungoje

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} -
{SWD(2021) 721 final} - {SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} -
{SWD(2021) 724 final} - {SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final}

SANTRAUKA

Kaip jau nurodyta 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje, toliau buvo dedamos didelės pastangos gerinant Slovakijos teisingumo sistemos nepriklausomumą, vientisumą, kokybę ir veiksmingumą, 2020 m. gruodžio mėn. parlamentas patvirtino plataus masto Konstitucijos reformą ir priėmė įgyvendinimo teisės aktus dėl teisingumo sistemos, visų pirma dėl Konstitucinio Teismo ir Teismų tarybos. Valdžios institucijos taip pat ėmėsi veiksmų teismų korupcijos problemai spręsti. Dabar rengiama teismų struktūros reforma, kurioje dalyvauja Europos Taryba ir dėl kurios iš suinteresuotųjų subjektų sulaukta pastabų. Įsteigtas Aukščiausiasis administracinis teismas. Taikant naują skaidrią procedūrą, buvo išrinktas naujas generalinis prokuroras ir specialusis prokuroras. Šios reformos atspindi pastangas gerinti teisingumo sistemą ir svarbu, kad jas įgyvendinant būtų atsižvelgiama į atitinkamus Europos standartus, siekiant apsaugoti teismų nepriklausomumą. Tai taip pat yra svarbu atsižvelgiant į teismų nepriklausomumo vertinimą, kuris tarp įmonių pagerėjo, tačiau plačiojoje visuomenėje išlieka labai prastas.

Slovakija deda daug daugiau pastangų kovodama su korupcija ir tai duoda rezultatų, atsižvelgiant į daugybę tiriamų aukšto lygio korupcijos bylų ir baudžiamojon atsakomybėn patrauktų asmenų. Taip pat buvo atrinkti ir paskirti atsakingieji pareigūnai, įskaitant naują Pranešėjų apsaugos tarnybos vadovą, jis pradės eiti pareigas 2021 m. rugsėjo 1 d. Gebėjimai nustatyti ir tirti su korupcija susijusias nusikalstamas veikas gali būti dar labiau sustiprinti investuojant į Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūros specializaciją, specialią analitinę kompetenciją ir integruotą mokymą. Korupcijos prevencijos srityje pažanga yra lėta. Keletas bandymų reglamentuoti lobizmo veiklą iki šiol buvo nesėkmingi. Tačiau teisės aktų dėl lobizmo, „sukamųjų durų“ reiškinio, turto deklaracijų, parlamento narių interesų konfliktų ir viešųjų pirkimų projektus planuojama parengti arba jie yra pradiniame rengimo etape.

Slovakijos Konstitucijoje ir antrinės teisės aktuose nustatyta teisinė sistema, kurioje reglamentuojama žodžio laisvė, teisė susipažinti su vieša informacija, žiniasklaidos pliuralizmas ir spaudos teisės. Tikimasi, kad svarstomame įstatymo, kurį planuojama priimti 2021 m. rugsėjo mėn., projekte bus nustatyta sistema, padedanti užtikrinti žiniasklaidos savininkų skaidrumą. Vyriausybės planai pasiūlyti teisės aktą, kuriuo siekiama užtikrinti palankesnę aplinką žurnalistams, buvo atidėti. Valstybės reklamos paskirstymo tvarka išlieka nereguluojama. Paskelbta apkaltinamųjų nuosprendžių dėl asmenų, dalyvavusių 2018 m. nužudant žurnalistą Jáną Kuciaką ir jo sužadėtinę. Įtariamų žmogžudystės sumanytojų išteisinamuosius nuosprendžius panaikino Aukščiausiasis Teismas, kuris bylą grąžino specializuotam baudžiamajam teismui. Vienas apkaltinamasis nuosprendis buvo patvirtintas. Nebuvo sukurta jokia paramos naujienu žiniasklaidos priemonėms schema, skirta kovoti su COVID-19 pandemijos poveikiu.

Dėl stabdžių ir atsvarų sistemos pažymėtina, kad išlieka poreikis tobulinti teisėkūros procesą sustiprinant suinteresuotųjų subjektų ir pilietinės visuomenės dalyvavimą, kaip jau nurodyta 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje. Pagal 2020 m. gruodžio mėn. konstitucinę reformą aiškiai panaikinama Konstitucinio Teismo kompetencija peržiūrėti konstitucinius įstatymus, todėl Konstitucinis Teismas ėmėsi peržiūrėti šią nuostatą. Dėl COVID-19 pandemijos paskelbta nepaprastoji padėtis truko beveik visus 2020 m. ir baigėsi 2021 m. gegužės mėn. po to, kai 2020 m. gruodžio mėn. buvo pakeistas teisės aktas, kuriuo buvo leista pratęsti nepaprastąją padėtį. Viešasis teisių gynėjas ir Nacionalinis žmogaus teisių centras atliko aktyvų vaidmenį pandemijos metu gindami pagrindines teises. Nerimą kelia

tam tikrų NVO finansavimas, visų pirma tai pasakytina apie lyčių lygybės srityje veikiančioms NVO taikomus apribojimus.

I. TEISINGUMO SISTEMA

Slovakijos Respublikos teismų sistemą sudaro 54 apygardos teismai, 8 regionų teismai, specializuotas baudžiamasis teismas, Aukščiausiasis Teismas, Aukščiausiasis administracinis teismas ir Slovakijos Konstitucinis Teismas¹. Regionų teismai veikia kaip apeliaciniai teismai civilinėse, komercinėse ir baudžiamosiose bylose, be to, kartu jie veikia kaip administracines bylas nagrinėjantys pirmosios instancijos teismai. Specializuotas baudžiamasis teismas turi kompetenciją nagrinėti sudėtingas baudžiamąsias bylas, kaip nustatyta atitinkamoje Baudžiamojo proceso kodekso nuostatoje². Teismų taryba atlieka pagrindinį vaidmenį užtikrinant savarankišką teismų administravimą, skiriant ir atleidžiant teisėjus bei sustabdant jų įgaliojimus, taip pat užtikrinant teisėjų etikos laikymąsi. Pusę Teismų tarybos narių (9 iš 18) iš savo tarpo renka patys teisėjai. Kitus Teismų tarybos narius skiria Slovakijos prezidentas, parlamentas ir vyriausybė³. Slovakijos prokuratūra yra nepriklausoma valstybinė valdžios institucija, kuriai vadovauja generalinis prokuroras⁴. Slovakija dalyvauja Europos prokuratūroje. Slovakijos advokatų asociacija yra nepriklausoma savarankiška profesinė organizacija⁵.

Nepriklausomumas

Nors įmonės teismų nepriklausomumą vertina geriau, plačiosios visuomenės vertinimas išlieka prastas ir labai prastas. 30 proc. įmonių mano, kad teismai yra „pakankamai arba visiškai“ nepriklausomi ir tai yra pastebimai geresnis rodiklis, palyginti su 2020 m. (15 proc.)⁶. Priešingai, plačioji visuomenė teismų ir teisėjų nepriklausomumo nevertina taip gerai – 28 proc. mano, kad teismai yra „pakankamai arba visiškai“ nepriklausomi, o 65 proc. mano, kad teismai yra „iš dalies arba visiškai“ priklausomi⁷, – tai atitinka ilgalaikę tendenciją, kuri buvo nurodyta 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje⁸. Nurodytos prasto nepriklausomumo vertinimo priežastys iš esmės yra vienodai susijusios tiek su vyriausybės ir politikų kišimusi ar spaudimu, tiek su kišimusi ar spaudimu dėl ekonominių ar kitų konkrečių interesų⁹.

Valdžios institucijos ėmėsi veiksmų dėl įtarimų, susijusių su korupcija ir piktnaudžiavimu tarnyba teismuose. Po didelio atgarsio sulaukusių policijos operacijų, nurodytų 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje¹⁰, buvo pradėtos kitos

¹ Dėl Teismų struktūros aprašymo žr., pvz., Europos Komisijos užsakymu Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) atliktą metinį tyrimą.

² Slovakijos baudžiamojo proceso kodekso 14 straipsnis (pvz., tyčinis nužudymas, korupcija, terorizmas, organizuotas nusikalstamumas, sunkūs ekonominiai nusikaltimai, žala ES finansiniams interesams ir pan.).

³ Slovakijos Konstitucijos 141a straipsnis.

⁴ Slovakijos Konstitucijos 149–151 straipsniai; Prokuratūros įstatymas Nr. 153/2001 (suvestinė redakcija).

⁵ 2003 m. gruodžio 4 d. parlamentinis įstatymas Nr. 586/2003 dėl teisininko profesijos (suvestinė redakcija) ir dėl įstatymo Nr. 455/1991, kuriuo iš dalies keičiamas Įmonių ir savarankiškai dirbančių asmenų paslaugų įstatymas (Verslo licencijavimo įstatymas) (suvestinė redakcija).

⁶ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 50 diagrama. Teismų nepriklausomumas vertinamas pagal šias kategorijas: labai prastas (mažiau nei 30 proc. respondentų mano, kad teismai yra pakankamai arba visiškai nepriklausomi), prastas (30–39 proc.), vidutiniškas (40–59 proc.), geras (60–75 proc.), labai geras (daugiau kaip 75 proc.).

⁷ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 49 diagrama.

⁸ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 2–3.

⁹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 49 ir 51 diagramos.

¹⁰ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 2.

operacijos. Dabar, atsižvelgiant į valdžios institucijų pastangas mažinti korupciją teisingumo sistemoje, 20 teisėjų¹¹ ir kitų teisingumo ir teisėsaugos sistemos darbuotojų¹² yra patraukti baudžiamojon atsakomybėn dėl rimtų įtarimų korupcija ir piktnaudžiavimu tarnyba. Vienas teisėjas nuteistas. Dėl baudžiamąjį persekiojimo keletas teisėjų pasitraukė iš tarnybos arba buvo laikinai nušalinti nuo pareigų¹³. Poreikis toliau sklaidyti konkrečias abejones, susijusias su bendru teisingumo sistemos sąžiningumu, buvo aptartas ir per Europos semestrą, ir Slovakijai šiuo tikslu buvo pateikta konkrečiai šaliai skirta rekomendacija¹⁴.

Patvirtinta visapusiška teismų reforma, kurią sudaro Konstitucijos pakeitimai ir įgyvendinimo teisės aktai. Tai daroma atsižvelgiant į vyriausybės padarytą pareiškimą imtis reformos siekiant didinti visuomenės pasitikėjimą teisine valstybe¹⁵, kaip paašškinta 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje¹⁶. 2020 m. gruodžio mėn. patvirtintas Konstitucijos pakeitimas ir įgyvendinimo teisės aktai, kuriais visų pirma buvo įsteigtas Aukščiausiasis administracinis teismas, nustatyti Konstitucinio Teismo teisėjų atrankos ir paskyrimo pakeitimai¹⁷ ir iš dalies pakeistos kelios nuostatos dėl Teismų tarybos. Suinteresuotieji subjektai pažymėjo, kad reforma atspindi pastangas gerinti teisingumo sistemą ir stiprinti jos nepriklausomumą¹⁸, nors kai kuriems reformos aspektams buvo prieštaraujama (žr. toliau).

Nors kai kurie Teismų tarybos reformos aspektai buvo įvertinti teigiamai, kilo klausimų dėl jos narių atleidimo tvarkos. Pagal konstitucinę reformą nustatyti Teismų tarybos narių skyrimo būdo pakeitimai, išplėsti tarybos įgaliojimai ir iš dalies pakeista nuostata dėl jos narių atleidimo¹⁹. Reforma nustatyta taisyklė, pagal kurią tarybos teisėjai nariai būtų renkami keliose rinkiminėse apygardose²⁰. Pasak vyriausybės, pakeitimo tikslas – padidinti tarybos teisėtumą užtikrinant įvairesnį teisėjų atstovavimą. Šis tikslas dera su Europos Tarybos rekomendacijomis²¹. Reforma taip pat apima Teismų tarybos įgaliojimus²². Be to, pagal reformą aiškiai numatyta, kad Teismų tarybos narius, įskaitant jos pirmininką ir pirmininko pavaduotoją, bet kuriuo metu gali atleisti juos paskyrusi institucija²³. Remiantis aiškinamuoju

¹¹ Nuo 2021 m. gegužės mėn. Informaciją pateikė Slovakijos teismų taryba.

¹² Prokurorai, policijos pareigūnai ir advokatai, įskaitant aukšto rango pareigūnus, pvz., buvusį policijos komisarą, generalinį prokurorą, specialųjį prokurorą arba buvusį Teisingumo ministerijos valstybės sekretorių.

¹³ Slovakijos valdžios institucijų pateikta informacija.

¹⁴ 2020 m. gegužės 20 d. Tarybos rekomendacija dėl 2020 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Slovakijos stabilumo programos, COM(2020) 525 *final*.

¹⁵ 2020 m. balandžio 19 d. Slovakijos Respublikos vyriausybės pareiškimas dėl 2020–2024 m. programos, p. 8.

¹⁶ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 3.

¹⁷ Iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 3. Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁸ Iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 3. Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁹ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 4.

²⁰ Tarybą sudaro 18 narių, kurių pusę iš savo tarpo renka patys teisėjai. Vyriausybė, parlamentas ir Respublikos prezidentas taip pat pasirenka po tris narius. Tokia sudėtis atitinka Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 26–27 dalis.

²¹ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 27 dalis.

²² Visų pirma pakeitimu Teismų tarybai suteikiami įgaliojimai įvertinti teisėjų turto deklaracijas.

²³ Daugiau informacijos apie paskyrimą pateikta 20 išnašoje. Konstitucinio įstatymo Nr. 422/20 aiškinamajame memorandume (p. 20) nurodyta, kad ši galimybė anksčiau buvo numatyta Konstitucijoje, o pakeitime jo buvimas aiškiai patvirtintas. Tačiau 2018 m. rugsėjo 19 d. bendroje nuomonėje PLZ. ÚS 2/2018 Konstitucinis Teismas nusprendė priešingai.

memorandumu²⁴, tai reiškia, kad tokio pasiūlymo atleisti nereikalaujama pagrįsti kokiais nors teisiškai nustatytais kriterijais²⁵ ir vietoj to jo motyvas gali būti nepakankamas pasitikėjimas²⁶. Suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą dėl to, kad šis reformos aspektas gali daryti neigiamą poveikį Teismų tarybos nepriklausomumui²⁷. Šie susirūpinimą keliantys klausimai taip pat aptarti 2020 m. gruodžio 9 d. Europos teisėjų konsultacinės tarybos (CCJE) biuro nuomonėje²⁸. Atleistas narys gali ginčyti sprendimą atleisti Konstituciniame Teisme pateikdamas konstitucinį skundą²⁹. Svarbu tai, kad Teismų tarybai būtų taikomos pakankamos garantijos, susijusios su jos nepriklausomumu nuo įstatymų leidžiamosios ir įstatymų vykdomosios valdžios, atsižvelgiant į tai, kaip narius galima atleisti³⁰.

Siekiant užtikrintumo, nustatytas teisėjų pensinis amžius³¹. Po Konstitucijos pakeitimų teisėjai į pensiją išeina sulaukę 67 metų³². Kadangi įgyvendinus reformą buvo panaikinti Teismų tarybos diskreciniai įgaliojimai pasiūlyti išeiti į pensiją teisėjui sulaukus 65 metų, pakeitimu padidinamas teisėjų teisinis tikrumas ir stabilumas.

Teisėjų baudžiamosios atsakomybės režimas iš dalies pakeistas. 2020 m. spalio mėn. buvo iš dalies pakeistas Baudžiamasis kodeksas³³, o paskui ir konstitucinė nuostata dėl teisėjų imuniteto. Remiantis reformomis, teisėjai³⁴ negali būti laikomi atsakingais už nuomonę, pareikštą priimant sprendimą, išskyrus atvejus, kai teisėjo sprendimo priėmimas gali būti

²⁴ Konstitucinio įstatymo Nr. 422/20 aiškinamasis memorandumas, p. 24.

²⁵ Kaip paaiškino Slovakijos vyriausybės atstovai, pagal nusistovėjusią Konstitucinio Teismo praktiką negali būti atleidiama diskriminuojančiai arba savavališkai; informacija gauta per paskesnę susitikimą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

²⁶ Informacija gauta per paskesnę susitikimą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

²⁷ Slovakijos advokatų atviras kreipimasis, skelbiamas adresu <https://pravnystat.eu/en/>, pateiktas kaip atsakymas per konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą. Nuostata ginčijama Konstituciniame Teisme, kuriame ji dar nagrinėjama, bylos Nr. 414/2021.

²⁸ 2020 m. gruodžio 9 d. Europos teisėjų konsultacinės tarybos (CCJE) biuro nuomonėje CCJE-BU(2020)3 nurodyta, kad, vadovaujantis CCJE nario prašymu dėl Slovakijos teismų reformos (p. 2–3), Teismų tarybos nariai turėtų naudotis nepriklausomumo ir apsaugos nuo išorės spaudimo garantijomis, visų pirma juos paskiriant fiksuotam kadencijos terminui. Taip pat žr. CCJE nuomonę Nr. 10 (2007) 36; Nuomonės dėl Gruzijos bendrosios kompetencijos teismų pagrindinio įstatymo pakeitimo projekto CDL-AD(2013)007-e 71 dalis: *Venecijos komisija mano, kad parlamentas, naudodamasis teisėkūros įgaliojimais kuriant būsimą teismų organizacinę struktūrą ir veikimą, neturėtų nustatyti priemonių, kurios pakenktų Aukštosios teismų tarybos narystės tęstinumui*. 2018 m. rugsėjo 19 d. sprendime PLz. ÚS 2/2018 (12 dalis) Slovakijos Konstitucinis Teismas priėjo prie panašių išvadų.

²⁹ Neaišku, kokia apimtimi Konstitucinis Teismas galėtų įvertinti sprendimą dėl atleidimo teismų nepriklausomumo požiūriu. Informacija gauta per paskesnę susitikimą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

³⁰ Teisingumo Teismas dėl teisėjų skyrimo proceso priminė, kad Teismų taryba turi prisidėti prie didesnio proceso objektyvumo užtikrinimo, todėl būtina, kad tokia įstaiga pati būtų pakankamai nepriklausoma nuo įstatymų leidžiamosios valdžios, įstatymų vykdomosios valdžios ir institucijos, kuriai ji turi pateikti nuomonę dėl kandidatų į teisėjus vertinimo. Taip pat žr. 2021 m. balandžio 20 d. ESTT sprendimo *Repubblica*, C-896/19, 66 punktą.

³¹ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 4.

³² Pereinamojo laikotarpio nuostatoje numatyta, kad teisėjai, kurie 67 metų sulaukę įsigaliojus Konstitucijos pakeitimui (2021 m. sausio 1 d.), į pensiją turėjo išeiti iki 2021 m. vasario 1 d. Slovakijos valdžios institucijos patvirtino, kad šiuo atveju nė vienas teisėjas neišėjo į pensiją, todėl nuostata nebuvo taikoma.

³³ Turto konfiskavimo ir areštuoto turto įstatymas Nr. 312/2020 ir tam tikrų įstatymų pakeitimai, galioja nuo 2021 m. sausio 1 d.

³⁴ Nuostata taip pat taikoma teisinio išsilavinimo neturintiems magistratams.

kvalifikuojamas kaip nusikaltimas³⁵. Tuo atžvilgiu Baudžiamajame kodekse buvo nustatytas naujas nusikaltimas „piktnaudžiavimas įstatymu“³⁶. Pagal šią nuostatą teisėjai³⁷ gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn už bet kokią savavališką sprendimą, dėl kurio buvo padaryta žala arba suteikta nauda kitam asmeniui³⁸. Nuostatą numatyta naudoti tik aiškiais savavališkumo ir neteisinių sprendimų atvejais³⁹. Baudžiamąją bylą veda specialusis prokuroras ir specializuotas baudžiamųjų bylų teismas. Šiuo nusikaltimu apkaltintas teisėjas turi teisę prašyti Teismų tarybos nepritarii baudžiamąjį persekiojimo tęsimui ir, jei toks nepritarimas patvirtinamas, byla nutraukiama⁴⁰. Baudžiamojon atsakomybėn patraukto teisėjo pareigos laikinai gali būti sustabdytos tik drausmės teismo sprendimu⁴¹. Kadangi pagal Europos standartus teisėjams atsakomybė už savo priimtus sprendimus gali būti taikoma tik išimtiniais atvejais, susijusiais su nusikalstamu ir dideliu aplaidumu, pagal bet kokią tvarką, kuria reglamentuojama teisėjų atsakomybė, turi būti numatytos aiškios ir tikslios būtiniosios garantijos, padedančios užkirsti kelią bet kokiai rizikai, kad tokia atsakomybė bus naudojama kaip spaudimo teisėjų veiklai priemonė arba kaip politinės teisėjų sprendimų turinio kontrolės sistema⁴². Svarbu tai, kad praktikoje taikant šias naujas nuostatas šių apsaugos priemonių būtų tinkamai paisoma laikantis Europos standartų. Tam tikri suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą dėl konstitucinio pakeitimo, susijusio su teisėjų imunitetu, ir atkreipė dėmesį į plačią ir neaiškią formuluotę, dėl kurios gali atsirasti piktnaudžiavimo ja rizika⁴³.

Naujausia konstitucine reforma iš dalies pakeistas teisėjų perkėlimo be jų sutikimo režimas. Pagal naujausią konstitucinę reformą buvo nustatyta, kad teisėjai gali būti perkeliami be jų sutikimo pasikeitus teismų struktūrai, jeigu toks perkėlimas yra būtinas siekiant užtikrinti tinkamą teismų veikimą⁴⁴. Pagal Europos standartus teisėjus išimtiniais atvejais įmanoma perkelti be jų sutikimo, jeigu taikomos pakankamos apsaugos priemonės. Šios apsaugos priemonės apima reikalavimą, kad teisėjas negali būti perkeltas į žemesnės instancijos teismą ir kad jam būtų suteikta teisė ginti savo teises atliekant teisminę peržiūrą⁴⁵.

³⁵ Konstitucijos 148 straipsnio 4 dalis.

³⁶ Baudžiamąjį kodeksą 326a straipsnis.

³⁷ Nuostata taip pat taikoma teisinio išsilavinimo neturintiems magistratams ir arbitrams.

³⁸ Daugiau informacijos pateikta iš „Via Iuris“ (Piliiečių laisvių sąjunga) gautame atsakyme rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 8.

³⁹ Įstatymo Nr. 312/2020 aiškinamasis memorandumas, p. 40; informacija gauta per paskesnę susitikimą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

⁴⁰ Tačiau atrodo, kad ši apsaugos priemonė galioja tik iki 2024 m., Įstatymo Nr. 423/2020 III, XXX straipsniai.

⁴¹ Teismų įstatymo Nr. 385/2000 22 straipsnis. Pagal 22a straipsnį teisėjas gali būti laikinai nušalintas nuo pareigų taip pat Teismų tarybos sprendimu, jeigu kyla pagrįstų abejonių dėl to, ar jis atitinka kvalifikacinius teisėjo reikalavimus, arba jeigu gali būti rimtai pakenkta teismų patikimumui ar reputacijai. 2021 m. gruodžio mėn. priėmus konstitucinį pakeitimą, teisėjui sulaikyti nebereikalingas Konstitucinio Teismo sutikimas. Daugiau informacijos pateikta iš „Via Iuris“ (Piliiečių laisvių sąjunga) gautuose atsakymuose rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 8.

⁴² Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 68 dalis; pagal analogiją žr. drausminių procedūrų prieš teisėjus bylas: 2019 m. lapkričio 19 d. ESTT sprendimas *LM*, C-216/18, 67 punktas, dėl teisėjų atsakomybės taip pat žr. 2021 m. gegužės 18 d. ESTT sprendimo sujungtose bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19 228–239 punktus.

⁴³ Remiantis CCJE biuro 2020 m. gruodžio 9 d. nuomone dėl Konstitucijos (CCJE-BU(2020)3, p. 5), nauja Konstitucijos formuluotė yra neaiški ir dėl jos kyla piktnaudžiavimo rizika; Slovakijos advokatų atviras kreipimasis, skelbiamas adresu <https://pravnystat.eu/en/>, pateiktas kaip atsakymas per konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

⁴⁴ Anksčiau teisėjus be jų sutikimo buvo įmanoma perkelti tik atsižvelgiant į teismo bylos rezultata. Konstitucijos 148 straipsnio 1 dalis.

⁴⁵ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 52 dalis; Europos teisėjų statuto chartija, 1.4, 3.4 straipsniai; Europos teismų tarybų tinklo ataskaita dėl būtinųjų teisėjų profesinės veiklos

Svarbu, kad įgyvendinimo įstatyme⁴⁶ būtų numatytos pakankamos Europos standartus atitinkančios apsaugos priemonės.

Rengiamas teismų struktūros reformos projektas. Atsižvelgdama į Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ)⁴⁷ rekomendacijas, be kita ko, apsvarstyti galimybę praplėsti teisėjų specializaciją ir pakeisti teismų struktūrą, visų pirma sumažinti apygardos teismų⁴⁸ skaičių, Teisingumo ministerija sudarė darbo grupes, tarp kurių narių – ir teisėjai, kad jos parengtų teismų struktūros reformos projektą⁴⁹. Reformos tikslas – padidinti visuomenės pasitikėjimą teismais ir padidinti jų veiksmingumą ir kokybę⁵⁰. Teismų struktūros projektas pagrįstas poreikiu turėti pakankamo dydžio teismus, siekiant sudaryti sąlygas didesnei teisėjų specializacijai kiekviename teisme, kad būtų paisoma kultūrinių ir regioninių ypatumų ir užtikrinama teisė kreiptis į teismą⁵¹. Remiantis darbo krūvio dabartiniuose teismuose duomenimis, taip pat duomenimis apie infrastruktūrą ir teismų prieinamumą, reformos projekte pasiūlyta sumažinti apygardos teismų skaičių nuo 54 iki 30, o regionų teismų skaičių – nuo 8 iki 3⁵². Panaikintų teismų teisėjai, teismo darbuotojai ir bylos turėtų būti perkelti likusiems teisės perėmusiems teismams⁵³. 2020 m. rugsėjo – gruodžio mėn. reformos projektas buvo pristatytas teisėjams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams; diskusijos tęsėsi 2021 m. sausio ir vasario mėn.⁵⁴ Teisingumo ministerija dabar vertina per viešas konsultacijas, kurios truko nuo 2020 m. gruodžio mėn. vidurio iki 2021 m. kovo mėn.

rezultatų vertinimo ir jų nepašalinamumo iš pareigų, 4.21 pasiūlymas; 2021 m. kovo 9 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Bilgen prieš Turkiją*, 1571/07, 96 punktas.

⁴⁶ Pagal Konstitucijos 148 straipsnio 1 dalį perkėlimo pasikeitus teismų struktūrai tvarka išsamiau bus apibūdinta įgyvendinimo įstatyme.

⁴⁷ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 4.

⁴⁸ CEPEJ (2017 m. lapkričio mėn.), *Slovakijos teismų sistemos veiksmingumas ir kokybė. Vertinimas ir rekomendacijos, remiantis CEPEJ priemonėmis*, CEPEJ-COOP(2017)14, p. 20–28.

⁴⁹ Projekto rengimo procesą sudaro keletas etapų. Per pirmąjį etapą darbo grupė, kurią sudarė beveik 50 narių (dauguma jų – teisėjai, įskaitant pirmosios ir antrosios instancijos teismų pirmininkus, ir Teismų tarybos nariai, įskaitant jos pirmininką), susitarė dėl pagrindinių reformos ypatumų. Per antrąjį etapą, kuris vyko 2020 m. pirmąjį pusmetį, mažesnė darbo grupė, kurią sudarė apytiksliai 10 narių (4 iš jų – teisėjai), remdamiesi pirmosios darbo grupės rekomendacijomis, parengė reformos projektą. Vis dėlto suinteresuotieji subjektai abejoja dėl to, kokių mastu buvo atsižvelgta į rekomendacijas. Darbo grupės pirmojo etapo susitikimų protokolus ir pateiktųjų skaidres galima rasti adresu <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>. Informacija gauta vizito į Slovakiją metu; Teisingumo ministerijos paskelbta informacija skelbiama naujos teismų struktūros tinklalapyje <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>; Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. gruodžio mėn.), Rekomendacijos rengiant naują teismų struktūrą, p. 15–17.

⁵⁰ Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. lapkričio mėn.), Teismų struktūros reforma, p. 4.

⁵¹ Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. lapkričio mėn.), Teismų struktūros reforma, p. 20–21. Šių kriterijų vertinimo atsižvelgiant į kiekvieną apygardą paaiškinimą teikia Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. lapkričio mėn.), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy*, <http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna-mapa/nova-sudna-mapa-3-0-final.pdf>.

⁵² Darbo grupės tikslas buvo nustatyti apygardas, kuriose, remiantis kiekviename iš dabartinių teismų gaunamų bylų skaičiaus vidurkiu, bent 3 specializuoti teisėjai / 3 specializuotos kolegijos kiekvienu klausimu turėtų pakankamai bylų. Pagal reformos projektą taip pat pasiūlyta sukurti atskirus administracinius teismus (žr. toliau). Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. lapkričio mėn.), Teismų struktūros reforma, p. 20–21; Teisingumo ministerijos analizės centras (2020 m. lapkričio mėn.), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy*, p. 20–21, 34, 43.

⁵³ Teismų buveinių ir teritorinės jurisdikcijos įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalis ir 11 straipsnio 2 dalis, skelbiama adresu <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>.

⁵⁴ Teisingumo ministerija, projekto rengimo proceso tvarkaraštis, skelbiamas adresu http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna-mapa/20210223_Casov%C3%A1-os-Sudna-mapa-v.2.pdf.

pradžios, pateiktas pastabas⁵⁵. Reformos projektas sulaukė kelių suinteresuotųjų subjektų kritikos, kurie, be kita ko, nurodė nebuvę įtraukti į projekto rengimo procesą ir išreiškė susirūpinimą dėl teismų prieinamumo⁵⁶. Sulaukusi kritikos, Teisingumo ministerija nusprendė tęsti konsultacijas su teisėjais iki 2021 m. rugsėjo mėn., po kurių pakeistas pasiūlymo dėl teismų struktūros reformos projektas bus dar kartą teikiamas viešoms konsultacijoms⁵⁷. Kadangi reformos metu bus vykdomas teisėjų perkėlimas⁵⁸, reikėtų pažymėti, kad, remiantis Europos standartais, teisėjams, kuriuos per reformą numatoma perkelti be jų sutikimo, būtų suteiktos procedūrinės garantijos, siekiant užtikrinti, kad nebūtų pakenkta jų nepriklausomumui (žr. pirmiau). CEPEJ atliko reformos projekto peržiūrą ir priėjo prie išvados, kad naudota metodika atitinka jos gaires ir vertinimo ataskaitą, ir atkreipė dėmesį į įrodymais pagrįstą požiūrį, kurio laikosi Slovakijos valdžios institucijos⁵⁹. CEPEJ taip pat paskelbė papildomas rekomendacijas, pvz., dėl galimybės atidėti reformos įgyvendinimą⁶⁰.

Įsteigtas Aukščiausiasis administracinis teismas ir numatoma įsteigti administracinius teismus⁶¹. Tikimasi, kad naują administracinių teismų sistemą sudarys trys administraciniai teismai, kuriuos įsteigti siūloma pagal teismų struktūros reformos projektą, ir Aukščiausiasis administracinis teismas, kuris buvo sukurtas įgyvendinus naujausią konstitucinę reformą ir, kaip numatoma, pradės veikti 2021 m. rugpjūčio mėn.⁶² Aukščiausiojo administracinio teismo pirmininkas buvo paskirtas⁶³ 2020 m. gegužės mėn., o teisėjų atrankos procesas tebevyksta. Teismo teisėjus atrinks Teismų taryba⁶⁴. Pagal teismų struktūros reformos projektą (žr. pirmiau) numatyta sukurti tris atskirus administracinius teismus. Numatoma⁶⁵, kad šių naujų administracinių teismų pirmininkus atrinks penkių narių komitetas, kurio narius turėtų pasirinkti teisingumo ministras, ir du šio komiteto nariai turėtų būti atrinkti iš Teismų

⁵⁵ Informacinis portalas *Slov-Lex*, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>.

⁵⁶ Iš Slovakijos teisėjų komunikacijos platformos „Sudnamoc.sk“ ir Slovakijos teisėjų asociacijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Be to, projekte numatytos įvairios galimybės išrinkti teismų pirmininkus, todėl kyla klausimų dėl vykdomajai valdžiai suteiktos diskrecijos, Teismų buveinių ir teritorinės jurisdikcijos įstatymo projekto XVI straipsnio 35 punktą, kuriuo Teismų įstatymas Nr. 757/2004 papildomas 101f straipsnio 4 dalimi.

⁵⁷ Informacija gauta iš Slovakijos valdžios institucijų.

⁵⁸ Pažymėtina, kad pagal reformos projektą teisėjus siūloma perkelti numatant universalųjį teisių perėmimą nenaudojant teisėjų perkėlimo nuostatos, kaip nustatyta Teismų įstatymo Nr. 385/2000 14 straipsnyje. Nepaisant to, taikomi Europos perkėlimo standartai.

⁵⁹ CEPEJ (2020 m. gruodžio 14 d.), CEPEJ ekspertų atlikta Teismų struktūros reformos Slovakijoje peržiūra, p. 8–9.

⁶⁰ CEPEJ (2020 m. gruodžio 14 d.), CEPEJ ekspertų atlikta Teismų struktūros reformos Slovakijoje peržiūra, p. 10–11.

⁶¹ Aukščiausiasis administracinis teismas, be kita ko, bus antrosios instancijos administracinis teismas. Dabar administracines bylas pirmąją instanciją nagrinėja regionų teismuose veikiančios administracinės kolegijos, kurios, sukūrus administracinius teismus, bus į juos perkeltos.

⁶² 2021 m. birželio 2 d. Teisingumo ministerija paprašė Venecijos komisijos pateikti nuomonę dėl galimos Aukščiausiojo administracinio teismo kompetencijos, kad jis veiktų kaip apeliacinė įstaiga, peržiūrinti drausminius sprendimus, susijusius su Slovakijos advokatų asociacijos advokatais ir advokatų padėjimi ir statusu Slovakijos teisinėje sistemoje. Dabar nerengiamas nė vienas teisės aktas, kuriuo teismui būtų suteikti tokie įgaliojimai, tačiau šis pasiūlymas pateiktas Konstitucinio įstatymo Nr. 422/20 aiškinamajame memorandume, p. 28.

⁶³ Aukščiausiojo Teismo pirmininką paskyrė Respublikos prezidentas, remdamasis Teismų tarybos pasiūlymu, kuris grindžiamas Konstitucijos 154g straipsnio 7 dalies pereinamojo laikotarpio nuostata.

⁶⁴ Teismų įstatymo Nr. 385/2000 151zf straipsnis.

⁶⁵ Teismų buveinių ir teritorinės jurisdikcijos įstatymo projekto XVI straipsnio 35 punktą, kuriuo Teismų įstatymas Nr. 757/2004 papildomas 101f straipsnio 1 dalimi.

tarybos paskirtų kandidatų⁶⁶. Atrenkant teisėjus į administracinius teismus, siūloma⁶⁷, kad teisingumo ministras⁶⁸ nustatytų, kurios pareigybės bus užpildytos perkeltant teisėjus⁶⁹, o kurios – taikant atrankos procedūrą⁷⁰. Svarbu, kad, kuriant šiuos teismus ir jiems taikomą režimą, būtų atsižvelgta į Europos standartus⁷¹.

Taikant naują procedūrą, buvo išrinktas generalinis prokuroras ir specialusis prokuroras. 2020 m. rugsėjo mėn. parlamentas priėmė naują įstatymą⁷², kuriuo nustatė keletą generalinio prokuroro ir specialiojo prokuroro rinkimo proceso pakeitimų⁷³. Įstatymu buvo praplėstas asmenų, turinčių teisę siūlyti kandidatą į generalinio prokuroro pareigas, sąrašas⁷⁴, suteikta galimybė į šias pareigas kandidatuoti ir ne prokurorams, taip pat nustatytas reikalavimas, kad kandidatai į generalinio prokuroro ir specialiojo prokuroro pareigas būtų viešai klausomi parlamente⁷⁵. Naujos taisyklės buvo taikomos 2020 m. gruodžio mėn. ir 2021 m. vasario mėn. atrenkant kandidatus į generalinio prokuroro ir specialiojo prokuroro pareigas. Abi rinkimų procedūras atidžiai stebėjo žiniasklaida ir suinteresuotieji subjektai atkreipė dėmesį į padidėjusį proceso skaidrumą⁷⁶.

Kokybė

Pastangos daryti pažangą skaitmeninimo srityje duoda rezultatų, tačiau praktikoje pasitaiko trūkumų. Aktyvus dalyvavimas pastaraisiais metais siekiant skaitmeninės teisingumo sistemos pažangos⁷⁷ pradėjo duoti rezultatų. Slovakija turi parengusi pakankamai procedūrinių taisyklių, kuriomis leidžiama naudoti skaitmenines technologijas teismuose⁷⁸, taip pat turi pakankamai priemonių ir infrastruktūrą, kad sudarytų sąlygas bendrauti nuotoliniu būdu ir suteiktų saugią nuotolinę prieigą prie darbo vietos⁷⁹, saugius elektroninius

⁶⁶ Per įprastą teismų pirmininkų paskyrimo procesą, kaip nustatyta Teismų įstatymo Nr. 750/2004 36 ir 37 straipsniuose, keturis atrankos komiteto narius pasirenka teisingumo ministras iš kandidatų sąrašo, kad vieną nario kandidatūrą sąrašui pateiktų Teismų taryba, o tris – ministras. Vieną atrankos komiteto narį išrenka atitinkamo teismo teisėjų taryba. Kandidatų sąrašas skelbiamas Teisingumo ministerijos svetainėje adresu <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Vyberove-konania-na-sudoch/Kandidati-na-clenov-vyberovych-komisii-na-vyber-predsedov-sudov.aspx>.

⁶⁷ Teismų buveinių ir teritorinės jurisdikcijos įstatymo projekto IX straipsnio 17 punktą, kuriuo Teisėjų įstatymas Nr. 385/2000 papildomas 151zg straipsniu.

⁶⁸ Pasitarus su Teismų taryba.

⁶⁹ Teisėjus perkelia Teismų taryba ir ji tai daro remdamasi teisėjo prašymu arba jo sutikimu, arba drausminiu sprendimu, Teismų įstatymo Nr. 385/2000 14 straipsnis.

⁷⁰ Atrankos procedūrą vykdydys atrankos komitetas, kurį sudaro du teisingumo ministro paskirti nariai ir trys Teismų tarybos paskirti nariai, Teismų įstatymo Nr. 385/2000 29 straipsnis.

⁷¹ Europos teisėjų konsultacinės tarybos (2016) nuomonės Nr. 19 dėl teismų pirmininkų vaidmens 53 dalis.

⁷² Įstatymas Nr. 241/2020.

⁷³ Pagal Konstitucijos 150 straipsnį generalinį prokurorą skiria Respublikos prezidentas, remdamasis parlamento pasiūlymu. Specialųjį prokurorą renka parlamentas, Prokurorų įstatymo Nr. 154/2001 24a straipsnis.

⁷⁴ Kandidatus gali paskirti parlamento narys, teisingumo ministras, ombudsmanas, prokurorų taryba, advokatų profesinė organizacija, teisės fakultetas ir mokslų akademija. Anksčiau teisę siūlyti kandidatą turėjo tik parlamento nariai, Prokuratūros įstatymo Nr. 153/2001 7 straipsnio 4 dalis.

⁷⁵ Prokuratūros įstatymo Nr. 153/2001 125 straipsnio 2 dalis.

⁷⁶ Iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 9. informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

⁷⁷ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 5.

⁷⁸ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 41 diagrama.

⁷⁹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 42 diagrama.

teismų tarnybų ir teisės specialistų ir institucijų ryšius⁸⁰ arba galimybę naudotojams iškelti civilines, komercines ir administracines bylas ir stebėti jų eigą⁸¹. Atrodo, kad spragos visų pirma yra susijusios su prokuratūra⁸² ir skaitmeniniais sprendimais, taikomais baudžiamųjų bylų teisiniame procese⁸³. Tačiau esama ženklų, kad, nors priemonės ir infrastruktūros objektai sukurti, jų praktiniam naudojimui gali būti trukdoma, įskaitant tokias kliūtis kaip mažas patogumas vartotojams, įvairių naudojamų informacinių sistemų nesuderinamumas arba vartotojų įgūdžių trūkumas⁸⁴. Nors COVID-19 pandemija apskritai davė impulsą skaitmeninimo procesui, jos metu taip pat paaiškėjo keletas paminėtų praktinių trūkumų⁸⁵. Keli projektai, kuriais siekiama patenkinti teisingumo sistemos poreikius ir kurie taip pat buvo įtraukti į Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, dabar įgyvendinami vadovaujant naujam Teisingumo ministerijos IT departamentui, įskaitant naujos bylų valdymo sistemos ir naujo komercinio registro sukūrimą⁸⁶.

Nors pandemija turėjo pastebimą poveikį teismų sistemai, teismai ir advokatai apskritai galėjo tęsti savo darbą. Apygardos ir regionų teismų rengiamų posėdžių skaičius sumažėjo. Posėdžiai buvo rengiami naudojant vaizdo konferenciją arba prireikus asmeniškai, laikantis saugumo priemonių. Poveikis Aukščiausiajam Teismui buvo mažesnis, be kita ko, dėl to, kad dauguma jo procedūrų rašytinės⁸⁷. Pandemija taip pat turėjo įtakos advokatams, tačiau apie dideles kliūtis jiems dirbant savo darbą nepranešta⁸⁸. Teismų taryba atidžiai stebi padėtį teismuose. Teisingumo ministerija paskelbė gaires ir informaciją dėl apribojimų, kuriuos teismai įvertino teigiamai⁸⁹.

Veiksmingumas

Administracinių bylų veiksmingumas dar labiau suprastėjo. ES lygmeniu administracinių bylų nagrinėjimo trukmė yra gana ilga, ši stiprėjanti tendencija tęsėsi 2019 m. ir pasiekė 518 dienų rodiklį, palyginti su 157 dienomis 2018 m.⁹⁰ Kartu išaiškinimo rodiklis taip pat mažėjo ir 2019 m. pasiekė 81,4 proc. (palyginti su 96,1 proc. 2018 m.)⁹¹. Iš to matyti, kad sistema nepajėgia veiksmingai susidoroti su administracinių bylų darbo krūviu. Dėl civilinių ir komercinių bylų pažymėtina, kad numatoma civilinio ir komercinio ginčo teisenos vykdymo proceso trukmė 2019 m. pailgėjo, palyginti su 2018 m., ir pasiekė 170 dienų (palyginti su 157

⁸⁰ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 43 diagrama.

⁸¹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 45 diagrama.

⁸² 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 44 diagrama.

⁸³ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 46 diagrama.

⁸⁴ Iš Slovakijos advokatų asociacijos gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

⁸⁵ Kitas pavyzdys, paaiškėjęs prasidėjus COVID-19 pandemijai, yra susijęs su poreikiu skaitmenizuoti sulaikymo procedūras, siekiant sudaryti sąlygas saugiam skaitmeniniam advokatų ir jų sulaikytų klientų bendravimui. Iš Slovakijos advokatų asociacijos gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą. Taip pat žr. 2021 m. kovo 23 d. Slovakijos advokatų asociacijos pranešimą spaudai *Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*.

⁸⁶ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 12; Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytos investicijos į teisingumo sistemos skaitmeninimą ir analitinius gebėjimus, Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano 15 komponentas.

⁸⁷ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

⁸⁸ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

⁸⁹ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

⁹⁰ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 10 diagrama.

⁹¹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 13 diagrama.

dienomis 2018 m.)⁹². Kelias bylų, susijusių su pernelyg ilga civilinio proceso trukme, grupės nagrinėjo Europos Taryba⁹³.

II. KOVOS SU KORUPCIJA SISTEMA

Slovakijoje už korupcijos prevenciją, nustatymą ir baudžiamąjį persekiojimą už ją yra atsakingos kelios valdžios institucijos. Vyriausybės kanceliarija yra centrinė įstaiga, koordinuojanti korupcijos prevenciją ir tiesiogiai atskaitinga Ministro pirmininko kabinetui. Policijos pajėgų prezidiumo Nacionalinė nusikaltimų tyrimo agentūra atsako už su korupcija susijusių nusikalstamų veikų nustatymą ir tyrimą, išskyrus korupcijos nusikaltimus, kuriuos padarė pačios policijos ir tam tikrų teisėsaugos agentūrų, pavaldžių Tyrimų tarnybos biurui, atstovai⁹⁴. Specialioji prokuratūra⁹⁵ turi išimtinę jurisdikciją tirti nusikalstamas veikas, kurios priklauso materialinei specializuoto baudžiamojo teismo jurisdikcijai, įskaitant su korupcija susijusias nusikalstamas veikas⁹⁶.

Ekspertai ir įmonių vadovai korupciją viešajame sektoriuje tebevertina kaip labai paplitusią. Pagal organizacijos „Transparency International“ skelbiamą 2020 m. korupcijos suvokimo indeksą Slovakija surinko 49 balus iš 100 ir užima 17-ąją vietą Europos Sąjungoje ir 60-ąją vietą pasaulio mastu⁹⁷. Šis vertinimas per pastaruosius penkerius metus⁹⁸ išliko santykinai stabilus⁹⁹.

Strateginė kovos su korupcija sistema sukurta parengus 2019–2023 m. kovos su korupcija politiką. Politikoje¹⁰⁰ daugiausia dėmesio skirta prevencijai naudojant neprivalomo pobūdžio priemones, kurias papildė veiksmų planas, t. y. nacionalinė kovos su

⁹² 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 7 diagrama.

⁹³ Šios bylų grupės yra susijusios su pernelyg ilga civilinio proceso trukme, pernelyg ilga proceso, susijusio su baudžiamojoje byloje dalyvaujančios nukentėjusios šalies ieškiniu dėl kompensacijos, trukme, teisių gynimo, susijusio su pernelyg ilgu civiliniu procesu, veiksmingumu ir atitinkamai pernelyg ilga bylos dėl žemės restitucijos trukme (dviejų pakopų byla, kurią sudaro administracinė teiseną žemės tarnyboje ir teisminis etapas pateikus skundą) ir veiksmingų teisių gynimo priemonių nebuvimu. Sprendimus dėl šių bylų priėmė Europos Žmogaus Teisių Teismas ir šiuos sprendimus vykdo Slovakijos valdžios institucijos, o Europos Taryba atlieka stebėseną pagal standartinę procedūrą. Žr. 2012 m. liepos 24 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Maxian ir Maxianova*, 44482/09, 2015 m. rugsėjo 15 d. sprendimo *Javor ir Javorova*, 42360/10, 2017 m. birželio 27 d. sprendimo *Ivan*, 57405/15, 2018 m. rugpjūčio 31 d. sprendimo *Balogh ir kiti*, 35142/15 vykdymo būseną.

⁹⁴ Plg. Policijos pajėgų įstatymo Nr. 171/1993 (suvestinė redakcija) 4 straipsnio 3 dalį.

⁹⁵ Slovakijos Respublikos nacionalinės tarybos Specializuoto teismo ir specialiojo prokuroro pareigybės įsteigimo įstatymas Nr. 458/2003 (suvestinė redakcija).

⁹⁶ Specializuoto baudžiamojo teismo Nr. 291/2009 (suvestinė redakcija) įstatymas.

⁹⁷ „Transparency International“ korupcijos suvokimo indeksas 2020 (2021) p. 2–3. Korupcijos suvokimas skirstomas į šias kategorijas: prastas (ekspertų ir viešojo sektoriaus įmonių vadovų korupcijos suvokimo indeksas neviršija 79 balų); santykinai prastas (79–60 balų), santykinai geras (59–50 balų), geras (mažiau nei 50 balų).

⁹⁸ „Eurobarometro“ duomenys apie korupcijos suvokimą ir piliečių ir įmonių patirtį, apie kurią pranešta paskutiniaisiais metais, atnaujinami kas dvejus metus. Naujausių duomenų rinkinys yra specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 (2020) ir greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 482 (2019).

⁹⁹ 2015 m. balo reikšmė buvo 51, o 2020 m. – 49. Vertinimas gerokai padidėja / sumažėja, kai jo pokytis viršija penkis balus; pagerėja / suprastėja (4–5 balų pokytis); yra santykinai stabilus (pokytis yra 1–3 balai) per pastaruosius penkerius metus.

¹⁰⁰ Slovakijos Respublikos vyriausybė, 2019–2023 m. Slovakijos Respublikos kovos su korupcija politika (2018).

korupcija programa¹⁰¹ ir kelios sektorinės programos¹⁰². Dabartiniame veiksmų plane, kuris iš esmės yra tapatus politikos dokumentui, nenurodomi konkretūs veiklos etapai, kurie palengvintų politinių prioritetų įgyvendinimą. Dabar nacionalinė kovos su korupcija programa yra atnaujinama¹⁰³. Vyriausybės kanceliarijos Korupcijos prevencijos departamentas prižiūri, kaip įgyvendinama politika ir veiksmų planas. Už sektoriinių programų įgyvendinimo priežiūrą atsako atitinkamos centrinės valdžios administravimo įstaigos¹⁰⁴.

Baudžiamoji teisinė sistema sustiprinta įsigaliojus naujam įstatymui dėl turto arešto. Pagal Turto arešto įstatymą¹⁰⁵, kuris įsigaliojo 2021 m. sausio mėn., be kita ko, draudžiama legalizuoti nusikalstamu būdu įgytą turtą perleidžiant jį tretiesiems asmenims ir iš dalies pakeičiamas baudžiamasis kodeksas, apibrėžiant naujas nusikalstamas veikas, pvz., nepagrįstos naudos arba nederamų privilegijų priėmimo arba siūlymo nusikaltimą arba netiesioginės korupcijos nusikaltimą¹⁰⁶. Be to, įstatyme nustatyta nusikalstamu būdu įgytų pajamų apibrėžtis. Visų pirma įstatymu įsteigiama Areštuoto turto valdymo tarnyba¹⁰⁷. Esama teisės aktų trūkumų, susijusių su policijos įgaliojimais prašyti, kad bankai pateiktų finansinę informaciją apie įtariamuosius šių nusikaltimų tyrimo etape¹⁰⁸, taip pat su prekybos tariamų poveikiu kriminalizavimu¹⁰⁹.

¹⁰¹ Slovakijos Respublikos vyriausybė, Nacionalinė Slovakijos Respublikos kovos su korupcija programa (2019).

¹⁰² Sektorines programas priėmė ministerijos ir kitos institucijos, be kita ko, įskaitant Teisingumo ministeriją, Ekonomikos ministeriją, Vidaus reikalų ministeriją, Transporto ir statybos ministeriją, Aplinkos ministeriją, Finansų sektoriaus ministeriją, Užsienio ir Europos reikalų ministeriją, Sveikatos ministeriją ir Darbo ministeriją. Priimtuose veiksmų planuose visų pirma nurodomi prevenciniai aspektai, įskaitant informuotumo didinimą, švietimą kovos su korupcija ir korupcijos rizikos valdymo klausimais.

¹⁰³ Nauja nacionalinė kovos su korupcija programa teberengiama. Pasak Slovakijos vyriausybės, viešos konsultacijos jau įvyko. Papildomi iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 7.

¹⁰⁴ Vyriausybės kanceliarijos Korupcijos prevencijos departamentas tik patikrina, ar atitinkama ministerija parengė programą, tačiau jis nevertina jos turinio. Tačiau Korupcijos prevencijos departamentas bendradarbiauja su Kovos su korupcija koordinatorių tarybos kovos su korupcija koordinatoriais. Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁰⁵ Turto konfiskavimo ir areštuoto turto įstatymas Nr. 312/2020 ir tam tikrų įstatymų pakeitimai, galioja nuo 2021 m. sausio 1 d.

¹⁰⁶ Įstatyme taip pat iš naujo apibrėžta iš nusikalstamos veikos gautų pajamų plovimo sąvoka ir nustatytas naujas įstatymų lenkimo į savo pusę nusikaltimas, žr. I skirsnį pirmiau. Iki šio laiko Slovakijoje jau kriminalizuotos visų formų aktyvios, pasyvios, tiesioginės ir netiesioginės korupcijos formos.

¹⁰⁷ Rengiant šios ataskaitos projektą, buvo vykdomos direktoriaus paskyrimo procedūros, kaip nurodyta iš Slovakijos gautuose atsakymuose rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 22. Buvo nustatyta keletas su korupcija susijusių pakeitimų, įskaitant Įstatymą Nr. 279/2020, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Apsaugos nuo pinigų plovimo ir teroristų finansavimo įstatymas Nr. 297/2008 (2020 m. rugsėjo mėn.).

¹⁰⁸ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 24, įskaitant nuorodą į Policijos pajėgų įstatymo Nr. 171/1993 (suvestinė redakcija) 29a straipsnio 4 dalį, nepaisant to, kad policijai suteikti įgaliojimai gauti tokią informaciją kitų nusikalstamų veikų, pvz., mokesčių vengimo, neteisėtų finansinių operacijų arba nusikalstamu būdu gautų pajamų legalizavimo, atveju. Visų pirma, tikimasi, kad Centralizuoto banko sąskaitų įstatymo projektas padės pašalinti šiuos trūkumus nuo 2021 m. gruodžio 1 d.

¹⁰⁹ UNCAC Įgyvendinimo peržiūros 1-as ciklas (2010–2015 m.). Šalies peržiūra: Slovakijos Respublika, p. 22. Prekyba poveikiu yra kriminalizuota Baudžiamojo kodekso 336 straipsnyje, tačiau neapima atveju, kai asmuo siūlė arba davė kyšį kitam asmeniui, kuris tikrovėje negalėjo daryti poveikio tam, dėl ko buvo duotas kyšis, kaip to reikalaujama pagal UNCAC konvenciją.

Igyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama padidinti specialiosios prokuratūros išteklius, siekiant sustiprinti jos pajėgumus. 2021 m. vasario 10 d. vyriausybė patvirtino pasiūlymą padidinti specializuotos prokuratūros išteklius ir specialistų skaičių¹¹⁰. Apskritai 2021 m. prokurorų skaičius padidėjo nuo 35 iki 38. Siekiant spręsti problemas, susijusias su ribotais ištekliais ir pajėgumais vykdyti baudžiamąjį aukšto lygmens korupcijos persekiojimą¹¹¹, korupcijos ir su korupcija susijusių nusikaltimų klausimus sprendžiantis specializuotos prokuratūros skyrius padvigubino savo darbuotojų skaičių nuo penkių iki dešimties prokurorų¹¹². Reorganizacija buvo įvykdyta 2021 m.¹¹³ Taip pat buvo susitarta dėl gerokai didesnių specialiosios prokuratūros biudžeto išteklių¹¹⁴. Nerimą tebekelia pasitikėjimo policija lygis, taip pat policijos specializacijos ir skaitmenizacijos lygis, kuris daro poveikį prokuratūros bendradarbiavimui su policija ir korupcijos ir su korupcija susijusių nusikaltimų nustatymui¹¹⁵. Visų pirma, kaip nurodyta 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje, didesni Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūros teismo medicinos ir analitiniai gebėjimai turėtų prisidėti prie veiksmingesnių finansinių tyrimų¹¹⁶. Šiuo atžvilgiu iki 2022 m. birželio mėn. planuojama įvykdyti išsamią policijos modernizavimo reformą¹¹⁷.

Ataskaitiniu laikotarpiu Slovakijoje gerokai padaugėjo pastangų kovoti su aukšto lygio korupcija. Gebėjimas tirti aukšto lygio korupciją ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą gerokai pagerėjo po viešų masinių demonstracijų prieš tariamą nebaudžiamumą už aukšto lygio korupciją, remiantis informacija, atskleista atsižvelgiant į žurnalisto Jáno Kuciako ir jo sužadėtinės Martinos Kušnírovos nužudymą 2018 m. Nuo 2020 m. spalio mėn. daugybė buvusių aukšto rango policijos, prokuratūros ir teismų, taip pat privačiojo sektoriaus atstovų buvo apkaltinti korupcijos ir su korupcija susijusiomis nusikalstamomis veikomis¹¹⁸. 2020 m. Nacionalinė nusikaltimų tyrimo agentūra inicijavo 158 korupcijos bylas¹¹⁹. Asmenų, nuteistų už nusikalstamas veikas 2019–2020 m., skaičius padidėjo daugiau nei du kartus (62 apkaltinamieji nuosprendžiai 2019 m. ir 128 apkaltinamieji nuosprendžiai 2020 m.)¹²⁰. Visai

¹¹⁰ Sprendimas Nr. UV-1860/2021. Taip pat plg. Slovakijos Respublikos vyriausybės pasiūlymą padidinti asmenų, paskirtų vykdyti Slovakijos Respublikos generalinės prokuratūros specializuotos prokuratūros padalinio užduotis, skaičių ir jų funkcinę klasifikaciją.

¹¹¹ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 15. Specialusis prokuroras išreiškė susirūpinimą, kad kiekvienas prokuroras vienu metu vidutiniškai atsako už apytiksliai 80 bylų tyrimą, todėl kyla klausimų, ar tyrimai prižiūrimi efektyviai. Plg. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 7.

¹¹² Dabartinį specialiosios prokuratūros bendrųjų nusikaltimų departamentą sudaro vienas pagrindinis prokuroras ir 9 prokurorai, kaip nurodyta iš Slovakijos gautuose atsakymuose rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 16.

¹¹³ Dabartinį specialiosios prokuratūros bendrųjų nusikaltimų departamentą sudaro vienas pagrindinis prokuroras ir 9 prokurorai, kaip nurodyta iš Slovakijos gautuose atsakymuose rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 16.

¹¹⁴ Prokuratūra gaus papildomus 1,3 mln. eurų reformai įgyvendinti.

¹¹⁵ Plg. GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Slovakijos Respublikos vertinimo ataskaita (2019), p. 37–57.

¹¹⁶ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 7.

¹¹⁷ Plg. Slovakijos Respublikos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą.

¹¹⁸ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Taip pat žr. I skirsnį.

¹¹⁹ Remiantis informacija, gauta vizito į Slovakiją metu, iš 158 pradėtų korupcijos bylų 73 bylos buvo dėl kyšio davimo, 71 dėl kyšio priėmimo, 8 dėl netiesioginės korupcijos, 5 dėl korupcijos rinkimų metu ir 1 dėl susitarimų dėl varžybų baigties.

¹²⁰ Į statistinius duomenis įtraukti nusikaltimai apėmė pasyvią korupciją (328 straipsnis), pasyvią korupciją – bendrojo intereso prekių viešasis pirkimas (329 straipsnis), aktyvi korupcija (332 straipsnis), aktyvi korupcija – bendrojo intereso prekių viešasis pirkimas (333 straipsnis), prekyba poveikiu (336 straipsnis), kyšininkavimas rinkimų metu (336a straipsnis), korupcija sporto srityje (336b straipsnis). Papildomi iš

neseniai 2021 m. gegužės mėn. Nacionalinė nusikaltimų tyrimų agentūra taip pat sulaukė keletą aukšto rango žemės fondo pareigūnų¹²¹, kurie 2016–2020 m. tariamai dalyvavo korupcinėse schemose¹²². Šiomis aplinkybėmis Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) 2020 m., atlikusi tris administracinius tyrimus, susijusius su žemės ūkio mokėjimais, jau išreiškė susirūpinimą dėl nepakankamo žemės fondo skaidrumo, nevienodo elgesio su nuomos pareiškėjais ir vidaus procedūrų teisinio tikrumo trūkumų¹²³. Tačiau Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūros, Nacionalinės saugumo tarnybos, Aukščiausiosios audito tarnybos ir Finansinės žvalgybos skyriaus bendradarbiavimas galėtų būti dar geresnis ir glaudesnis, siekiant nustatyti ir dokumentuoti korupciją¹²⁴. Nerimą tebekelia veiksmingas kyšininkavimo užsienyje užkardymas¹²⁵.

Slovakijos parlamentas 2021 m. vasario mėn. paskyrė Pranešėjų apsaugos biuro vadovą. Po šio paskyrimo¹²⁶ biuras pradės veikti ir savo funkcijas ims vykdyti per šešis mėnesius¹²⁷. Biuro vadovo kadencija trunka septynerius metus. Biuras veikia nepriklausomai nuo bet kurio kito departamento¹²⁸. Biuro įgaliojimai bus orientuoti į teisės pažeidimus ir apsaugą nuo atsakomųjų priemonių, kurių imasi notifikuotasis subjektas, remdamasis konfidencialumo ir anonimiškumo principais¹²⁹. Biuro funkcija yra teikti konsultacijas, mokymą, metodines gaires ir didinti visuomenės informuotumą apie pranešimus apie pažeidimus, įskaitant pranešimus apie korupcijos atvejus. Biuras yra atskaitingas parlamentui ir teiks metinę ataskaitą. Biuro tikslinė auditorija yra visuomenė ir privatusis sektorius.

Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, skelbiama adresu http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocnka2019/I.-Trestn%C3%A1-agenda_2019_pdf.pdf. Be to, Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūros metinėse ataskaitose pateikiami korupcijos statistiniai duomenys apie įvairius baudžiamuosius tyrimus ir baudžiamuosius persekiojimus ir įvairius asmenis, apkaltintus su korupcija susijusiomis nusikalstamomis veikomis. Be to, Vidaus reikalų ministerija internete kas mėnesį skelbia statistinius nusikalstamumo duomenis.

¹²¹ Slovakijos žemės fondas atsako už valstybinės žemės ūkio paskirties žemės arba žemės, kurios privatus savininkas nežinomas, valdymą. Šie sklypai sudaro apytiksliai 20 proc. visos žemės ūkio paskirties žemės Slovakijoje ir daugumai jų gali būti skiriamos ES tiesioginės mokėjimų dotacijos.

¹²² „Aktuality.sk“ (2021 m. kovo 19 d.), NAKA dar kartą sulaukė finansininką Kvietiką ir keletą asmenų iš Slovakijos žemės fondo.

¹²³ \x{FDDF} Europos kovos su sukčiavimu tarnybos pranešimas spaudai (2021 m. sausio 21 d.), OLAF užbaigia bylas dėl ES žemės ūkio fondų Slovakijoje.

¹²⁴ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 25.

¹²⁵ 2016–2019 m. laikotarpiu Slovakija pradėjo nežinomą skaičių tyrimų, nepradėjo nė vienos bylos ir neužbaigė nė vienos bylos, remiantis „Transparency International“ Korupcijos eksporto (2020 m.) duomenimis, p. 102. Nacionalinės nuostatos dėl kyšininkavimo užsienyje nusikalstamų veikų buvo iš dalies pakeistos atsižvelgiant į EBPO rekomendacijas, EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimas, trečiasis etapas: Slovakijos Respublika (2012) ir EBPO, tolesni veiksmai rengiantis trečiajam etapui, ataskaita ir rekomendacijos: Slovakijos Respublika (2014). Dėl juridinių asmenų atsakomybės už kyšininkavimą užsienyje žr. EBPO Ibis etapo ataskaita: Slovakijos Respublika (2017). 2025 m. Slovakijos Respublikoje numatoma įgyvendinti 4-ąją Konvencijos įgyvendinimo peržiūros etapą, peržiūrint priemones, kurių buvo imtasi siekiant pašalinti per ankstesnius vertinimus nustatytus ir su vykdymo užtikrinimo veiksmis susijusius trūkumus.

¹²⁶ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 19; 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 8.

¹²⁷ Pranešėjų apsaugos biuras įsteigtas Pranešėjų apsaugos įstatymu Nr. 54/2019 (suvestinė redakcija), kuris galioja nuo 2019 m. kovo mėn.

¹²⁸ Metinės personalo ir eksploatavimo išlaidos sudarys apytiksliai 1,1 mln. EUR.

¹²⁹ Slovakija turi atskirą nuo 2019 m. galiojantį Pranešėjų apsaugos įstatymą Nr. 54/2019 (suvestinė redakcija).

Slovakija įsipareigojo 2021 m. lapkričio mėn. pateikti lobizmo įstatymo projektą. Dabar vyksta proceso, kuriam vadovauja Vyriausybės kanceliarija¹³⁰, pradiniai parengiamieji darbai¹³¹. Keletą kartų bandyta priimti teisės aktus, tačiau iki šiol Slovakijoje lobizmas nereglamentuojamas¹³². Todėl nėra jokios lobistų, lobizmo veiklos ir lobizmo tikslų ar veiksmingų sankcijų už netinkamą lobizmą ar poveikio teisės aktui apibrėžties¹³³. Tačiau pagal susijusius teisės aktus ir priemones leidžiama sekti suinteresuotųjų subjektų pastabas ir tai, kokio masto poveikį jie darė rengiant teisės akto projektą¹³⁴. 2021 m. taip pat planuojama priimti parlamento narių etikos kodeksą¹³⁵ ir teisinį reglamentą dėl taisyklių išėjus iš darbo („sukamųjų durų“ reiškinys)¹³⁶. Įsigaliojo Viešojo intereso apsaugos įstatymo pakeitimai, kuriais nustatyta pareiga deklaruoti dovanas arba kitą naudą ir naudojamą kilnojamąjį arba nekilnojamąjį turtą¹³⁷.

Vyriausybė ketina sukurti naują, centralizuotą biurą, kuris stebės ir tikrins turtą, įskaitant aukščiausias pareigas einančių pareigūnų turtą. Vyriausybės kanceliarija, bendradarbiaudama su parlamentu, dar tik pradeda rengti pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo siekiama įsteigti bendrą biurą, koncepciją¹³⁸. Iki šiol parlamento narių, teisėjų, prokurorų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų turto deklaravimo sistema yra

¹³⁰ Slovakijos Respublikos vyriausybė, 2021 m. Slovakijos Respublikos vyriausybės teisėkūros užduočių planas, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet&fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&processDetail_WAR_portlet&file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portlet&action=getFile.

¹³¹ Informacija gauta iš vyriausybės vizito į Slovakiją metu.

¹³² 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 8.

¹³³ Plg. GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Slovakijos vertinimo ataskaita. Priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos (2019), 8 dalis, ir GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Slovakijos Respublikos vertinimo ataskaita (2013), 25 dalis (dėl parlamento narių); GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Slovakijos vertinimo ataskaita (2019), 89 dalis (dėl centrinės vyriausybės / aukščiausias vykdomąsias pareigas einančių asmenų); GRECO (2019), Ketvirtasis vertinimo etapas. Priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos.

¹³⁴ Tai, be kita ko, apima griežtą Informacijos laisvės įstatymą ir Konstitucinį įstatymą dėl interesų konfliktų Nr. 357/2004 (suvestinė redakcija).

¹³⁵ Parlamento narių etikos kodeksas bus sudedamoji Vyriausybės kanceliarijos lobizmo įstatymo projekto sudedamoji dalis. Dėl valstybės tarnautojų 2019 m. Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimuose numatytas valstybės tarnautojų etikos kodeksas ir atitiktis vertinimo sistema, Dekretas Nr. 400/2019 dėl valstybės tarnautojų etikos kodekso. Dėl parlamento narių elgesio kodekso nustatymo taip pat žr. GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Antras priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos (2021).

¹³⁶ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 19, ir vizito į šalį metu iš Vyriausybės korupcijos prevencijos departamento gauta informacija. Iki šiol taisyklės, kurių reikia laikytis išėjus iš darbo, yra nustatytos Interesų konfliktų įstatyme, kuris taikomas vykdomąsias pareigas ėjusiems valstybės tarnautojams arba kolektyvinio sprendimo priėmimo organo nariams, tačiau nustatyta, kad šio įstatymo taikymo sritis yra ribota. Plg. GRECO, Penktasis vertinimo etapas. Slovakijos Respublikos vertinimo ataskaita (2019), 127–128 punktus.

¹³⁷ Viešojo intereso apsaugos valstybės pareigūnams einant pareigas konstitucinis įstatymas Nr. 357/2004, iš dalies pakeistas konstituciniu įstatymu Nr. 545/2005. Dabartinėje vyriausybės programoje, siekiant pašalinti likusias abejones dėl minimalaus darbo užmokesčio ribų, visų pirma numatyti papildomi išsamūs šio įstatymo pakeitimai, visų pirma susiję su dovanomis parlamento nariams. Plg. GRECO, Ketvirtasis vertinimo etapas. Antras priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos (2021), 20–21 dalys. Taip pat žr. GRECO, Slovakija, GRECO apgailėstauja dėl lėtos pažangos parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos srityje (2021).

¹³⁸ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Taip pat žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 8–9.

decentralizuota. 2021 m. pradžioje dėl su COVID-19 pandemija susijusių prižasčių ir vykdomų procesų dėl baudų už reikalavimų nesilaikymą buvo pranešta apie didelius vėlavimus skelbiant 2019 m. parlamento narių turto deklaracijas, kurios turėjo būti pateiktos iki 2020 m. rugpjūčio mėn.¹³⁹

Politinių partijų finansai yra skaidrūs, tačiau priežiūrą būtų galima sugriežtinti. Pagrindinis įstatymas, reglamentuojantis politinių partijų finansavimą Slovakijoje, yra Politinių partijų ir judėjimų įstatymas¹⁴⁰. Politinėms partijoms per kalendorinius metus skiriamų aukų vertė negali viršyti 5 000 EUR, tačiau ši riba netaikoma rinkimų laikotarpiams. Užsienio subjektų ir anoniminių aukotojų aukos draudžiamos. Nesilaikant šių reikalavimų, Valstybinė rinkimų ir politinių partijų finansavimo kontrolės komisija gali skirti baudą, kurios dydis lygus dvigubam pajamų iš aukų arba naudingos paslaugos dydžiui. Partijos valstybinei komisijai privalo kasmet teikti finansines ataskaitas. Finansinės ataskaitos skelbiamos viešai. Ataskaitų priežiūrą vykdo Slovakijos Respublikos nacionalinė taryba, be to, ataskaitose turi atsispindėti finansinė informacija, susijusi su rinkimų kampanijomis ir jų aukotojų tapatybe¹⁴¹. Priežiūros įstaigų žmogiškieji išteklių yra riboti, todėl išreikštas susirūpinimas dėl jose paskirtų politinių kandidatūrų¹⁴². Per dvi dienas priimtas įstatymo projektas, kuriuo sugriežtinamos kampanijų finansavimo taisyklės per 2020 m. rinkimus ribojant aukas¹⁴³, turėjo neigiamą poveikį visų pirma naujai įsteigtoms partijoms, todėl tarp naujų partijų, pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos kilo susirūpinimas dėl sąžiningos partijų konkurencijos.

Prokuratūra nepranešė apie jokių konkretų COVID-19 pandemijos poveikį korupcijos atvejams, jų nustatymui arba pastangoms kovoti su korupcija Slovakijoje. Kai kurie teismo posėdžiai buvo atidėti dėl COVID-19 pandemijos, todėl padidėjo susikaupusių bylų skaičius¹⁴⁴. Sektoriai, kuriuose prieš pandemiją buvo ypač didelė korupcijos rizika, iš esmės išliko paveikūs korupcijai ir per pandemiją, įskaitant viešųjų pirkimų ir sveikatos priežiūros sektorius, įskaitant didesnę su pandemija susijusių sukčiavimo subsidijomis atvejų riziką ir dažnesnį jų pasitaikymą sveikatos priežiūros sektoriuje¹⁴⁵. Pagal Sveikatos ministerijos parengtą kovos su korupcija sektoriuje programą¹⁴⁶ buvo sudaryta speciali darbo grupė, kad įvertintų korupcijos riziką per COVID-19 pandemiją – ji nustatė dvi rizikos sritis, susijusias su netinkamų finansuoti išlaidų prašymais ir prašymų kompensuoti išlaidas dubliavimu¹⁴⁷. Siekiant sutrumpinti prekių, paslaugų ir statybos darbų įsigijimui reikalingą laikotarpį per pandemiją, vyriausybė parengė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto¹⁴⁸, kuriuo

¹³⁹ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Ketvirtadalis parlamento narių (381) parlamento komitetui iki 2021 m. sausio mėn. nepateikė savo turto deklaracijų.

¹⁴⁰ 2005 m. Politinių partijų ir judėjimų įstatymas Nr. 85 (iš dalies pakeistas 2019 m.).

¹⁴¹ 2005 m. Politinių partijų ir judėjimų įstatymo Nr. 85 (iš dalies pakeistas 2019 m.) 22 straipsnio 5 dalis.

¹⁴² Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁴³ 2005 m. Politinių partijų ir judėjimų įstatymas Nr. 85 (iš dalies pakeistas 2019 m.). Pagal įstatymo projektą partijų pajamos iš aukų ir paskolų negali viršyti 3,5 mln. EUR per ketverių metų kadenciją, o kiekvienam partijos nariui skirtų metinių aukų suma negali viršyti 10 000 EUR.

¹⁴⁴ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Taip pat žr. I skirsnį.

¹⁴⁵ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁴⁶ Programa skelbiama internete <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>.

¹⁴⁷ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁴⁸ Slovakijos Respublikos ministro pirmininko pavaduotojas, įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl viešųjų pirkimų ir tam tikrų įstatymų pakeitimų Nr. 343/2015 (suvestinė redakcija), projektas, iš dalies pakeistas https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&

iš dalies pakeičiamas jos viešųjų pirkimų įstatymas. Vis dėlto pasiūlymas buvo persvarstytas 2021 m. gegužės mėn. gavus viešą peticiją ir sulaukus kritikos dėl to, kad viešųjų pirkimų tarnyba nebuvo įtraukta į iš pradžių numatytą peržiūros procedūrą, taip panaikinant didelės vertės užsakymų visuomeninę kontrolę¹⁴⁹. Pasak pilietinės visuomenės, persvarstytame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto išspręsti peticijoje iškelti klausimai, taip padidinant skaidrumą ir visuomeninę kontrolę ir sumažinant korupcijos riziką¹⁵⁰.

III. ŽINIASKLAIDOS PLIURALIZMAS IR ŽINIASKLAIDOS LAISVĖ

Slovakijos konstitucijoje nustatyta teisė reikšti nuomonę žodžiais, spausdintine medžiaga, vaizdais arba kitomis priemonėmis, teisė ieškoti idėjų ir informacijos, ją gauti ir skleisti, taip pat teisė susipažinti su informacija. Teisės gauti informaciją teisinė išraiška nustatyta Informacijos laisvės įstatyme¹⁵¹. Transliavimo ir retransliavimo įstatymo¹⁵² paskirtis – užtikrinti informacijos pliuralizmą, o Spaudos įstatyme¹⁵³ nustatytos taisyklės, susijusios su spauda ir žurnalistais¹⁵⁴. Dabar svarstomi teisės aktai, kuriais siekiama Transliavimo ir retransliavimo įstatymą suderinti su Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva¹⁵⁵.

Transliavimo ir retransliavimo taryba veikia autonomiškai¹⁵⁶. Atsižvelgiant į tai, kad Retransliavimo taryba turi savo biudžetą, paskirti išteklių laikomi tinkamais jos užduotims atlikti¹⁵⁷ ir įstatyme nustatytos aiškios tarybos narių paskyrimo ir atleidimo taisyklės¹⁵⁸, 2021 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos ataskaitoje¹⁵⁹ patvirtinta, kad tarybos nepriklausomumas iš esmės garantuojamas, nors susirūpinimą tebekelia politinės kandidatūros.

Tikimasi, kad įstatymo projektu, kuriuo iš dalies keičiamas Transliavimo ir retransliavimo įstatymas, bus nustatyta sistema, kuria užtikrinamas žiniasklaidos savininkų skaidrumas. Nors tą projektą numatyta priimti iki 2021 m. pabaigos¹⁶⁰ ir juo tikimasi nustatyti nuosavybės struktūros ir savininkų naudos gavėjų skaidrumo taisykles, kaip

[_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portletset_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4149284&_processDetail_WAR_portletset_file=03_vlastny_material_zvo_final.docx&_processDetail_WAR_portletset_action=getFile.](#)

¹⁴⁹ Pasiūlyme nustatyta, kad viešojo pirkimo proceso peržiūrą vietoje to galėtų atlikti teismas imdamasis tiesioginio tyrimo. Pavyzdžiui, prieštaravimai konkurso sąlygoms neturėtų jokio stabdomojo poveikio, jei jie būtų padaryti teisme, o sutartis būtų galima pasirašyti prieš teismui priimant bet kokią sprendimą.

¹⁵⁰ „Transparency International“ Slovakijos skyrius, informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁵¹ Informacijos laisvės įstatymas Nr. 211/2000 (suvestinė redakcija).

¹⁵² Transliavimo ir retransliavimo įstatymas Nr. 308/2000 (suvestinė redakcija).

¹⁵³ Spaudos įstatymas Nr. 167/2008 (suvestinė redakcija).

¹⁵⁴ Slovakija organizacijos „Žurnalistai be sienų“ sudarytame pasauliniame spaudos laisvės indekse nukrito dviem vietomis ir dabar užima 35-ąją vietą visame pasaulyje ir 17-ąją vietą ES. Taip iš esmės yra dėl politikų žodinių išpuolių prieš žurnalistus ir žiniasklaidos priemones.

¹⁵⁵ 2018 m. lapkričio 14 d. Direktyva (ES) 2018/1808.

¹⁵⁶ Daugiau informacijos žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 9.

¹⁵⁷ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁵⁸ Tarybą sudaro devyni nariai, kuriuos renka ir atleidžia Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba (parlamentas).

¹⁵⁹ Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaita dėl Slovakijos p. 10.

¹⁶⁰ Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 26; informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

numatyta Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje, MPM 2021 dar kartą¹⁶¹ laikomasi nuomonės, kad reglamentavimo trūkumas reiškia, kad ši sritis išlieka ypač rizikinga¹⁶². Transliavimo ir perdavimo įstatyme nustatytos viršutinės ribos ir apribojimai, kuriais siekiama užkirsti kelią aukšto lygio horizontaliai nuosavybės koncentracijai televizijos ir radijo rinkose. Tačiau dėl duomenų apie pajamas ir auditorijos rinkos dalis trūkumo sudėtinga įvertinti faktinę padėtį¹⁶³.

Priimta daugybė apkaltinamųjų nuosprendžių dėl asmenų, dalyvavusių 2018 m. nužudant žurnalistą Jáną Kuciaką ir jo sužadėtinę Martiną Kušnírovą. Specializuotas baudžiamasis teismas tris asmenis nuteisė 15–25 metų laisvės atėmimo bausme. Vieną teismo sprendimą kaltinamasis apskundė. Prokuroras apskundė įtariamų žmogžudystės sumanytojų išteisinamuosius nuosprendžius, kuriuos priėmė pirmosios instancijos teismas¹⁶⁴. 2021 m. birželio 15 d. Aukščiausiasis Teismas panaikino pirmosios instancijos specializuoto baudžiamojo teismo išteisinamuosius nuosprendžius ir grąžino bylas šiam teismui. Aukščiausiasis Teismas taip pat patvirtino 25 metų laisvės atėmimo bausmę, priimtą dėl kito kaltinamojo¹⁶⁵.

Pranešta apie vyriausybės ir opozicijos politikų žodinius išpuolius prieš žurnalistus ir žiniasklaidos priemones Žurnalistai kaltinami „pagieža“ ir kenkimu vyriausybės darbui per COVID-19 pandemiją. Nuo 2020 m. rugsėjo mėn. Europos Tarybos platformoje, kurioje skatinama žurnalistikos apsauga ir žurnalistų saugumas, paskelbė vieną perspėjimą dėl Slovakijos¹⁶⁶, kuris buvo susijęs su tuo, kad dienraščio žurnalistą sekė nepažįstami asmenys¹⁶⁷. Siūlomas teisės aktas, kuriuo buvo siekiama stiprinti žurnalistų apsaugą, buvo atidėtas dėl COVID-19 pandemijos¹⁶⁸. Pasiūlymai apima žurnalistų statuso apibūdinimą, žurnalistų šaltinių apsaugą, taip pat geresnes galimybes susipažinti su informacija. Be to, vyriausybė rengia dabartinių griežtų Slovakijos baudžiamųjų įstatymų dėl šmeižto pakeitimus, kad suteiktų žurnalistams apsaugos priemones. Nebuvo sukurta jokia paramos naujienų žiniasklaidos priemonėms schema, skirta kovoti su COVID-19 pandemijos poveikiu¹⁶⁹.

IV. KITI INSTITUCINIAI KLAUSIMAI, SUSIJĘ SU STABDŽIU IR ATSVARU SISTEMA

Slovakija yra parlamentinė respublika, kurioje Nacionalinė taryba (parlamentas) yra vienintelė konstitucinė ir teisėkūros institucija¹⁷⁰. Teisė teikti teisės aktus priklauso parlamento komitetams, pavieniams parlamento nariams ir vyriausybei¹⁷¹. Konstitucinis Teismas priima sprendimus dėl įstatymų atitikties Konstitucijai, konstituciniams įstatymams

¹⁶¹ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 9.

¹⁶² Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaita dėl Slovakijos p. 11–12.

¹⁶³ Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaita dėl Slovakijos p. 12.

¹⁶⁴ „Media Freedom Rapid Response Platform“ išteisinamąjį nuosprendį pavadino teisingumo parodija ir teigiamai įvertino prokuroro sprendimą apskusti bylą.

¹⁶⁵ Informacija gauta iš Slovakijos valdžios institucijų.

¹⁶⁶ Europos Taryba, Platforma žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti.

¹⁶⁷ Slovakija į šį perspėjimą atsakė nurodydama, kad policija nedelsdama pradėjo bylos tyrimą.

¹⁶⁸ Numatyta priimti iki 2021 m. pabaigos. Informacija pateikta per apsilankymą šalyje, 2021 m. balandžio 22 d.

¹⁶⁹ Pasak Slovakijos valdžios institucijų, žurnalistai galėjo kreiptis dėl finansinės paramos pagal galiojančią schemą, skirtą kultūros ir kūrybos sektoriams.

¹⁷⁰ Slovakijos Konstitucijos 72 straipsnis.

¹⁷¹ Slovakijos Konstitucijos 87 straipsnis.

ir tarptautiniams susitarimams ir užtikrina pagrindinių ir konstitucinių teisių laikymąsi. Nepriklausomos valdžios institucijos taip pat atlieka tam tikrą vaidmenį užtikrinant pagrindinių teisių laikymąsi.

Išreikštas susirūpinimas dėl teisėkūros proceso įtraukumo. Apie naujausią konstitucinę reformą (žr. I skirsnį) buvo paskelbta 2020 m. balandžio mėn. vyriausybės pareiškime dėl programos. Pristačius keliems suinteresuotiesiems subjektams¹⁷² ir po 2020 m. liepos mėn. rašytinių konsultacijų ji buvo pateikta parlamentui 2020 m. spalio mėn. pradžioje ir patvirtinta 2020 m. gruodžio mėn. Suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą, kad nebuvo plataus masto ir kompetentingų diskusijų dėl pagrindinių reformos ypatumų, taip pat dėl to, kad nebuvo konsultuojamasi su Venecijos komisija, atsižvelgiant į reformos taikymo sritį ir reikšmę¹⁷³. Suinteresuotieji subjektai pažymėjo, kad svarbu, jog konstituciniuose pakeitimuose būtų laiku rengiamos atviros diskusijos, kuriose dalyvautų suinteresuotieji subjektai ir pilietinė visuomenė ir kurios atitiktų Europos standartus¹⁷⁴. Suinteresuotieji subjektai taip pat išreiškė susirūpinimą dėl to, kad jie nedalyvavo kituose teisėkūros procesuose¹⁷⁵ ir dėl to, kad parlamente buvo naudojamos pagreitintos procedūros, kurios taip pat buvo taikomos priimant teisės aktus, kurie nebūtinai buvo susiję su pandemija¹⁷⁶.

2020 m. paskelbti planai gerinti teisėkūros procesą ir didinti viešojo administravimo skaidrumą, veiksmingumą ir atskaitomybę dar neįgyvendinti¹⁷⁷. Nuo 2021 m. balandžio mėn. veikianči nauja vyriausybė į savo pareiškimą dėl programos įtraukė ankstesnės vyriausybės įsipareigojimus¹⁷⁸ tobulinti įstatymų rengimo ir priėmimo procesą, didinti viešojo administravimo skaidrumą, veiksmingumą ir atskaitomybę, plėsti prieigą prie informacijos ir platesniu mastu taikyti atvirąją vyriausybę. Ji taip pat perėmė įsipareigojimą stiprinti Aukščiausiosios audito tarnybos kompetenciją¹⁷⁹. Tam skirti pasiūlymai dar

¹⁷² Reformos projektas buvo pristatytas Teismų tarybos pirmininkui, Aukščiausiojo Teismo pirmininkui, Konstitucinio Teismo pirmininkui, generalinei prokuratūrai, ombudsmenui ir teisinių organizacijų atstovams.

¹⁷³ Suinteresuotiesiems subjektams buvo suteikta galimybė teikti pastabas dėl projekto per rašytines viešas konsultacijas, kurios truko 15 darbo dienų per vasaros atostogas. Suinteresuotieji subjektai taip pat kritikavo viešų konsultacijų trukmę ir laiką. Žr. pastabas, kurias per viešas konsultacijas pateikė prokuratūra, Bratislavos universiteto *La Faculty of the Comenius*, Slovakijos advokatų asociacija, Teismų taryba, skelbiama adresu <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/267>; Slovakijos advokatų atviras kreipimasis, skelbiamas adresu <https://pravnystat.eu/en/>, pateiktas kaip atsakymas per konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

¹⁷⁴ Venecijos komisijos (2010 m. sausio 19 d.) ataskaita apie konstitucinį pakeitimą, CDL-AD(2010)001, 205 dalis; Venecijos komisijos antroji tarpinė nuomonė dėl konstitucinių reformų Armėnijos Respublikoje, CDL-AD(2005)016, 31 dalis.

¹⁷⁵ Iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 19. ENNHRI atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 293.

¹⁷⁶ ENNHRI atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 298; iš Slovakijos advokatų asociacijos gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 3; informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁷⁷ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 11–13.

¹⁷⁸ 2020 m. balandžio 19 d. Slovakijos Respublikos vyriausybės pareiškimas dėl 2020–2024 m. programos.

¹⁷⁹ Slovakijos Respublikos vyriausybės pareiškimas dėl 2021–2024 m. programos, p. 13–17.

nepateikti arba nepradėtos konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais. Vyriausybė dabar rengia nemokamos prieigos prie informacijos įstatymo pakeitimą¹⁸⁰.

Konstitucinėje reformoje aiškiai nustatyta, kad Konstitucinis Teismas neturi kompetencijos peržiūrėti konstitucinių įstatymų. Praeityje Konstitucinis Teismas naudojosi įgaliojimais įvertinti konstitucinių įstatymų konstitucingumą, kuriais jis anksčiau naudojosi teismų nepriklausomumui apsaugoti¹⁸¹. Naujausioje konstitucinėje reformoje (žr. I skirsnį) Konstitucijos formuluotė buvo pakeista, kad Teismui būtų aiškiai uždrausta peržiūrėti tokių įstatymų konstitucingumą. Suinteresuotieji subjektai kritikavo pakeitimą¹⁸². Šio pakeitimo konstitucingumas buvo ginčijamas Konstituciniame Teisme, kuriame jis vis dar nagrinėjamas¹⁸³.

Parlamentas iš dalies pakeitė teisės aktą dėl nepaprastosios padėties, kad ją būtų galima tęsti ilgiau nei 90 dienų. Parlamentas per nepaprastąją padėtį veikė toliau be didelių sutrikimų¹⁸⁴. Nepaprastosios padėties metu vyriausybė gali priimti nutarimus, kuriais ribojamos tam tikros teisės ir laisvės, pvz., judėjimo laisvė¹⁸⁵. Vyriausybė nepaprastąją padėtį gali paskelbti ne ilgesniam nei 90 dienų laikotarpiui, laikydama konstituciniame įstatyme nustatytą sąlygų¹⁸⁶. Pasibaigus nepaprastajai padėčiai, kuri truko nuo 2020 m. kovo 16 d. iki 2020 m. birželio 13 d.¹⁸⁷, vyriausybė nuo 2020 m. spalio 1 d. paskelbė naują nepaprastąją padėtį. 2020 m. gruodžio mėn. parlamentas iš dalies pakeitė atitinkamus teisės aktus, siekdamas sudaryti sąlygas vyriausybei pakartotinai pratęsti nepaprastąją padėtį 40 dienų, jei tokį pratęsimą paskui patvirtina parlamentas¹⁸⁸. Nepaprastoji padėtis baigėsi 2021 m. gegužės 15 d. Konstitucinis Teismas turi kompetenciją peržiūrėti nepaprastosios padėties paskelbimo ir pratęsimo konstitucingumą¹⁸⁹. Tačiau suinteresuotieji subjektai atkreipė dėmesį į tai, kad tokios peržiūros terminai yra trumpi¹⁹⁰. Konstituciniam Teismui buvo pateikta peticija dėl

¹⁸⁰ Įstatymo projektas Nr. PI/2020/146, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nemokamos prieigos prie informacijos Nr. 211/2000 (suvestinė redakcija) ir tam tikrų įstatymų pakeitimų (Informacijos laisvės įstatymas), iš dalies pakeistas, ir kuriuo keičiami tam tikri įstatymai.

¹⁸¹ Žr. 2019 m. sausio 30 d. sprendimą byloje Pl ÚS 21/2014-96. Pakeitimas padarytas reaguojant į šį teismo sprendimą, informacija gauta per paskesnę susitikimą, rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

¹⁸² Slovakijos advokatų atviras kreipimasis, skelbiamas adresu <https://pravnystat.eu/en/>, pateiktas kaip atsakymas per konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, 1 dalis; taip pat žr. 2020 m. gruodžio 3 d. Konstitucinio Teismo pirmininko pareiškimą parlamente, kuriame jis išreiškė susirūpinimą dėl pakeitimo ir prašė parlamento narių toliau apsvastyti šį klausimą, skelbiama internete <https://tv.nrsr.sk/videokanal/osoba/8/Ivan.Fiacan?id=233541>.

¹⁸³ Bylos Nr. 2879/2020.

¹⁸⁴ Parlamento nariams buvo leista asmeniškai dalyvauti sesijose, išskyrus narius, kurie buvo įpareigoti izoliuotis laikantis su COVID-19 susijusių priemonių. Kai kurie susitikimai buvo rengiami mišria forma, t. y. vieni parlamento nariai dirbo asmeniškai, o kiti per vaizdo konferencijos priemones. Iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 37.

¹⁸⁵ Valstybės saugumo įstatymo Nr. 227/2002 5 straipsnio 3 dalis.

¹⁸⁶ Valstybės saugumo įstatymo Nr. 227/2002 5 straipsnio 1 dalis.

¹⁸⁷ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 12.

¹⁸⁸ Valstybės saugumo įstatymo Nr. 227/2002 5 straipsnio 2 dalis. Parlamentas pratęsimą privalo patvirtinti per 20 dienų nuo paskelbimo apie nepaprastąją padėtį, nes kitu atveju nepaprastoji padėtis nustoja galioti. Nepaprastąją padėtį leidžiama pratęsti tik jeigu ji buvo paskelbta dėl pandemijos. Taip pat žr. iš ENNHRI gautus atsakymus rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 296–297.

¹⁸⁹ Konstitucijos 129 straipsnio 6 dalis.

¹⁹⁰ Peticija turi būti pateikta per penkias dienas nuo nepaprastosios padėties paskelbimo / pratęsimo ir teismas sprendimą privalo priimti per 10 dienų nuo bylos pradžios. Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. 314/2002 193 ir 195 straipsniai. Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

nepaprastosios padėties paskelbimo ir vieno jos pratęsimo konstitucingumo peržiūros ir abiem atvejais jis patvirtino jos derėjimą su atitinkamu teisės aktu¹⁹¹. Konstitucinis Teismas taip pat peržiūrėjo keletą per pandemiją priimtų priemonių ir paaiškino klausimus dėl bendrosios kompetencijos teismų kompetencijos priimti sprendimus dėl tokių priemonių. Tačiau atlikus paskesnius teisės aktų pakeitimus¹⁹², buvo išreikštas susirūpinimas, susijęs su tuo, kad gali būti nepakankamai garantuojama teisė atlikti tam tikrų priemonių teisminę peržiūrą¹⁹³.

Viešasis teisių gynėjas ir Nacionaliniu žmogaus teisių centras atliko aktyvų vaidmenį per pandemiją ginant pagrindines teises. Viešasis teisių gynėjas – tai nepriklausoma įstaiga, kuriai pavesta saugoti pagrindines teises ir laisves viešojo administravimo ir kitose viešosiose įstaigose vykstančiose bylose, o Slovakijos nacionalinis žmogaus teisių centras yra kompetentinga nacionalinė žmogaus teisių institucija, taip pat Slovakijos lygybės įstaiga¹⁹⁴. Per COVID-19 pandemiją Viešasis teisių gynėjas gavo beveik 50 proc. daugiau skundų, taip pat daugiau prašymų iš visuomenės dėl gairių, susijusių su pandemijos metu taikomomis priemonėmis¹⁹⁵. Nacionalinio žmogaus teisių centro darbo krūvis buvo panašus į praėjusių metų, tačiau skundų turinys pasikeitė, įskaitant tai, kad dauguma skundų buvo pateikti dėl su pandemija susijusių priemonių¹⁹⁶. Institucijos nustatė pažeidimų keliose srityse, pvz., susijusiose su valstybės nustatyta pareiga karantinuotis iš užsienio grįžusiems asmenims, tam tikrų ištisų romų gyvenviečių izoliacija ir galimybės naudotis sveikatos priežiūra ir teise į švietimą apribojimais¹⁹⁷.

Pilietinėms organizacijoms tinkamas sąlygas sudaranti teisės aktų sistema tebetaikoma, tačiau susirūpinimą kelia tam tikrų NVO finansavimo apribojimas¹⁹⁸. Nauja vyriausybė perėmė įsipareigojimą toliau stiprinti pilietinę visuomenę¹⁹⁹. Naujas nevyriausybių ne pelno organizacijų registras²⁰⁰ pradėjo veikti 2020 m. gruodžio mėn. Tai yra vienas bendras visų Slovakijoje veikiančių organizacijų, kurios apibrėžtos atitinkamame įstatyme, registras, kuriuo siekiama didesnio skaidrumo. Suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą dėl politinių institucijų ir politikų žodinių išpuolių prieš aktyvistus ir pilietinės visuomenės organizacijas²⁰¹ ir sąmoningą viešų lėšų, skirtų lyčių lygybę skatinančioms organizacijoms,

¹⁹¹ 2020 m. spalio 14 d. Konstitucinio Teismo sprendimas Pl ÚS 22/2020, 2021 m. kovo 31 d. Konstitucinio Teismo sprendimas Pl ÚS 2/2021.

¹⁹² Įstatymo Nr. 355/2007 pakeitimas.

¹⁹³ Viešojo teisių gynėjo 2021 m. vasario 10 d. pareiškimas Konstituciniam Teismui, bylos Nr. 268/2021, p. 26–35.

¹⁹⁴ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 12–13.

¹⁹⁵ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁹⁶ Informacija gauta vizito į Slovakiją metu.

¹⁹⁷ Viešojo teisių gynėjo metinė ataskaita (2020), ataskaita buvo svarstoma parlamente ir dėl jos balsuojama 2021 m. gegužės 7 d., o po balsavimo jai nepritarta; informacija gauta vizito į Slovakiją metu; Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro metinė atitikties žmogaus teisėms ataskaita; iš ENNHRI gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 309–312.

¹⁹⁸ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje, p. 14.

¹⁹⁹ Slovakijos Respublikos vyriausybės pareiškimas dėl 2021–2024 m. programos, p. 16–17.

²⁰⁰ Sukurtas Nevyriausybių ne pelno organizacijų įstatymu Nr. 346/2018; su registru galima susipažinti internete <https://ives.minv.sk/rmno/?lang=sk>.

²⁰¹ Iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 13–14, ir iš ENNHRI gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 294.

ribojimą²⁰². Be to, dėl COVID-19 pandemijos buvo apribota įvairių pilietinės visuomenės organizacijų veikla ir suinteresuotieji subjektai išreiškė ypatingą susirūpinimą dėl bendrų pandemijos pasekmių NVO finansinei padėčiai²⁰³.

²⁰² Tai yra Darbo, socialinių reikalų ir šeimos ministerijos subsidijų, kuriomis skatinama lyčių lygybė, paskirstymo 2020 m. procesas, siekiant remti konservatyvias už gyvybės išsaugojimą kovojančias organizacijas, kurios paprastai neskiria dėmesio lyčių lygybės klausimams. Be to, 2020 m. gruodžio 17 d. priėmus iš dalies keičiantį įstatymą Nr. 544/2010 (suvestinė redakcija) dėl subsidijų, vietoje lyčių lygybės bus remiamos lygios galimybės įsidarbinti ir organizacijos, skatinančios santuoką ir šeimos vertybes. Žr. iš Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklo (p. 294), „Civil Liberties Union for Europe“ (p. 14) ir ENNHRI (p. 294–295) gautus atsakymus rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

²⁰³ Nepaisant vyriausybės pastangų, kuri skyrė papildomus 1,1 mln. EUR paremti NVO, kurios kovoja su COVID-19 poveikio mažinimu, žr. 2020 m. rugpjūčio 12 d. Regioninės plėtros ministerijos pranešimą spaudai „Premjero pavaduotoja V. Remišová: 1,1 mln. EUR, skirtų padėti nevyriausybinėms organizacijoms kovoti su COVID-19“; informacija gauta vizito į Slovakiją metu. Taip pat žr. iš „Via Iuris“ (Pilietinių laisvių sąjunga) gautus atsakymus rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 15–17.

I priedas. Abėcėlinis šaltinių sąrašas*

**Atsakymų, gautų per konsultacijas dėl 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos, sąrašas pateikiamas <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.*

2012 m. liepos 24 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Maxian ir Maxianova*, 44482/09, vykdymo būklė, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7711>.

2015 m. rugsėjo 15 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Javor ir Javorova*, 42360/10, vykdymo būklė, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7717>.

2017 m. birželio 27 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Ivan*, 57405/15, vykdymo būklė, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-47309>.

2018 m. liepos 25 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *LM*, C-216/18 PPU.

2018 m. rugpjūčio 31 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Balogh ir kiti*, 35142/15, vykdymo būklė, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-51541>.

2019 m. sausio 30 d. Slovakijos Konstitucinio Teismo sprendimas PI ÚS 21/2014-96.

2020 m. spalio 14 d. Slovakijos Konstitucinio Teismo sprendimas PI ÚS 22/2020.

2021 m. kovo 9 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Bilgen prieš Turkiją*, 1571/07.

2021 m. kovo 31 d. Slovakijos Konstitucinio Teismo sprendimas PI ÚS 2/2021.

2021 m. balandžio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *Republika*, C-896/19.

2021 m. gegužės 18 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose dėl Rumunijos, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19.

„Aktuality.sk“ (2021), NAKA dar kartą sulaukė finansininką Kvietiką ir keletą asmenų iš Slovakijos žemės fondo (*NAKA opät' zadržala finančnika Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu*), <https://www.aktuality.sk/clanok/892385/naka-opat-zadrzala-financnika-martina-kvietika>.

„Civil Liberties Union for Europe“ (2021), gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

EBPO (2012), Trečiojo etapo EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimas Slovakijos Respublikoje.

EBPO (2014), EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimas, tolesni veiksmai rengiantis trečiajam etapui, ataskaita ir rekomendacijos: Slovakijos Respublika.

EBPO (2017), EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimas, Ibis etapo ataskaita: Slovakijos Respublika.

EBPO (2021), Slovakija: GRECO apgailestauja dėl lėtos pažangos parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos srityje, <https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovakia-greco-regrets-slow-progress-in-preventing-corruption-of-parliamentarians-judges-and-prosecutors>.

Europos Komisija (2020), Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Slovakijoje.

Europos Komisija (2021), ES teisingumo rezultatų suvestinė.

Europos Komisija (2021), pranešimas spaudai Nr. 03/2021, OLAF užbaigia bylas dėl ES žemės ūkio fondų Slovakijoje, <https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/21-01-2021/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia-en>.

Europos Komisija, CEPEJ ekspertų atlikta Slovakijos Respublikos teismų struktūros reformos peržiūra, atliko Europos veiksmingo teisingumo komisija (2020).

Europos Komisija, Metinis tyrimas, atliko Europos veiksmingo teisingumo komisija.

Europos Komisija, *Slovakijos teismų sistemos veiksmingumas ir kokybė. Vertinimas ir rekomendacijos, remiantis CEPEJ priemonėmis*, CEPEJ-COOP(2017)14, atliko Europos veiksmingo teisingumo komisija (2017).

Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas (2021), Atsakymai, gauti rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Europos Taryba (2020), *2020 m. gegužės 20 d. Rekomendacija dėl 2020 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Slovakijos stabilumo programos*, COM(2020) 525 final.

Europos Taryba. Ministrų Komitetas (2010), Ministrų Komiteto rekomendacija CM/Rec(2010)12 valstybėms narėms dėl teisėjų *nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės sričių*.

Europos Taryba. Venecijos komisija (2005), Antroji tarpinė nuomonė dėl konstitucinių reformų Armėnijos Respublikoje, CDL-AD(2005)016.

Europos Taryba. Venecijos komisija (2010), Ataskaita dėl konstitucinio pakeitimo, CDL-AD(2010)001.

Europos Taryba. Venecijos komisija (2013), Nuomonė dėl Gruzijos bendrosios kompetencijos teismų pagrindinio įstatymo pakeitimo projekto, CDL-AD(2013)007-e.

Europos teisėjų konsultacinė taryba (2007), Nuomonė Nr. 10.

Europos teisėjų konsultacinė taryba (2016), Nuomonė Nr. 19.

Europos teisėjų konsultacinės tarybos biuras (2020), 2020 m. gruodžio 9 d. nuomonė, CCJE-BU(2020)3.

Europos teismų tarybų tinklas (2012–2013), Ataskaita dėl būtinųjų teisėjų profesinės veiklos rezultatų vertinimo ir jų nepašalinamumo iš pareigų.

GRECO (2019), Ketvirtasis vertinimo etapas. Priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos.

GRECO (2019), Penktasis vertinimo etapas. Slovakijos Respublikos vertinimo ataskaita.

GRECO (2021), Ketvirtasis vertinimo etapas. Antras priedas prie Antrosios Slovakijos Respublikos rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos.

Komunikacijos generalinis direktoratas (2019), Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 482 „Verslo subjektų požiūris į korupciją ES“.

Komunikacijos generalinis direktoratas (2020), Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 „Korupcija“.

Slovakijos advokatų asociacija (2021), 2021 m. kovo 23 d. pranešimas spaudai „Slovakijos advokatų asociacijos pirmininkas susitiko su naujuoju kalėjimų apsaugos generaliniu direktoriumi“ (*Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*), https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/596497/_event.

Slovakijos advokatų asociacija (2021), gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Slovakijos advokatų atviras kreipimasis ir gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, <https://pravnystat.eu/en/>.

Slovakijos nacionalinis žmogaus teisių centras (2019), Metinė atitikties žmogaus teisėms ataskaita, <http://www.snsfp.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-v-SR-za-rok-2020-.pdf>.

Slovakijos regioninės plėtros ministerija (2020), pranešimas spaudai „Premjero pavaduotoja V. Remišová: 1,1 mln. EUR, skirtų padėti nevyriausybinėms organizacijoms kovoti su COVID-19“ (*Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládnyh organizáciám v boji s COVID–*

19), <https://www.mirri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-11-miliona-ur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/>.

Slovakijos sveikatos ministerijos sektorinė kovos su korupcija programa, <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>.

Slovakijos teisėjų komunikacijos platforma ir Slovakijos teisėjų asociacija (2021), gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Slovakijos teisingumo ministerija, Analizės centras (2020), Naujo teismų struktūros rengimo rekomendacijos, http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf.

Slovakijos teisingumo ministerija, Analizės centras (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy*, http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf.

Slovakijos teisingumo ministerija, Analizės centras (2020), Teismų struktūros reforma, http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf.

Slovakijos teisingumo ministerija, Teismų struktūros reformos projekto rengimo proceso tvarkaraštis, http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf.

Slovakijos vyriausybė (2018), 2019–2023 m. Slovakijos Respublikos kovos su korupcija politika, <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=588DFBA123494910A70AF18737B85A81-034BF7E75BABC88FC3A419E44DED1345>.

Slovakijos vyriausybė (2019), Slovakijos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija programa, <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=F75436C4AF3C4D96AE93D60FD6BCA184-99C291B1BA87B0B9BF1E773CB8DA6BA0>.

Slovakijos vyriausybė (2020), Metinė Viešojo teisių gynėjo veiklos ataskaita, https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf.

Slovakijos vyriausybė (2021), *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas (Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky)*, https://www.planobnovy.sk/files/dokumenty/kompletny-plan_obnovy.pdf.

Slovakijos vyriausybė (2021), iš Slovakijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Slovakijos vyriausybė, 2021 m. Slovakijos Respublikos vyriausybės teisėkūros užduočių planas, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet&fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&processDetail_WAR_portlet&file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portlet&action=getFile.

Slovakijos vyriausybė, Pareiškimas dėl 2020–2024 m. programos, <https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>.

Slovakijos vyriausybė, Pareiškimas dėl 2021–2024 m. programos, <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>.

Transparency International (2020), *Korupcijos eksportas*.

Transparency International (2021), *2020 m. korupcijos suvokimo indeksas*.

UNCAC, *Įgyvendinimo peržiūros 1-as ciklas (2010–2015 m.), Šalies peržiūra: Slovakijos Respublika*, https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_11_Slovakia_Final_Country_Report.pdf.

Viešasis teisių gynėjas (2020), Metinė veiklos ataskaita (*Správa o činnosti verejného ochrancu práv za obdobie roka 2020*), https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf.

Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras (2021), Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaita.

II priedas. Vizitas į Slovakiją

2021 m. balandžio mėn. Komisijos tarnybos surengė virtualius susitikimus su:

- Teisėjų asociacija
- Vyriausybės tarnybos Korupcijos prevencijos departamentu
- Atvirų teismų teisėjais
- Teismų taryba
- Žmogaus teisių lyga
- Kultūros ministerija
- Sveikatos ministerija
- Vidaus reikalų ministerija
- Teisingumo ministerija
- Nacionaliniu žmogaus teisių centru
- Policijos Nacionaline nusikaltimų tyrimo agentūra
- Atviros valdžios partneryste
- Generaline prokuratūra
- Viešuoju teisių gynėju
- Slovakijos advokatų asociacija
- Slovakijos transliavimo taryba
- Specializuota prokuratūra
- Aukščiausiuoju Teismu
- „Transparency International“
- „Via Iuris“

* Komisija taip pat surengė kelis horizontalius susitikimus su šiomis organizacijomis:

- „Amnesty International“
- Reprodukcinį teisių centru
- CIVICUS
- „Civil Liberties Union for Europe“
- Europos pilietinės visuomenės tinklu
- Europos Bažnyčių Konferencija
- „EuroCommerce“
- Europos ne pelno teisės centru
- Europos žiniasklaidos ir spaudos laisvės centru
- Europos piliečių forumu
- Europos žurnalistų federacija
- „European Partnership for Democracy“
- Europos jaunimo forumu
- „Front Line Defenders“
- „Human Rights House Foundation“
- „Human Rights Watch“
- Tarptautinės lesbiečių ir gėjų asociacijos Europos skyriumi
- Tarptautine teisininkų komisija
- Tarptautine žmogaus teisių federacija
- Tarptautiniu planuotos tėvystės federacijos Europos tinklu (IPPF EN)
- Tarptautiniu spaudos institutu
- Nyderlandų Helsinkio komitetu

- Atviros visuomenės Europos politikos institutu
- „Philanthropy Advocacy“
- „Protection International“
- „Žurnalistai be sienų“
- „Transparency International“ Europos Sąjungos biuru